

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie II./2016
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 199/2015
populárny názov	Prípustnosť dovolania
sudca spravodajca	Milan Ľalík
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	16.12.2015
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Ústavný súd rešpektuje právomoc najvyššieho súdu zvoliť zodpovedajúci výklad príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ale tak, aby tento výklad v prvom rade rešpektoval ochranu základných práv jednotlivca. Tomu potom zodpovedá taký výklad a aplikácia ustanovenia § 238 ods. 2 OSP v otázke prípustnosti dovolania, a to aj v súvislosti s § 243d ods. 1 OSP, ktorý v každom prípade umožní meritórne posúdenie veci z hľadiska stretu odlišných právnych názorov na výklad právneho (hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho) predpisu odvolacieho a dovolacieho súdu pri rozhodovaní v tej istej veci po sebe v rámci inštančného postupu, a to pod zorným uhlom námietky dovolateľa týkajúcej sa kritiky právneho postupu odvolacieho a dovolacieho súdu tak, aby bol zrealizovaný ústavný princíp na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého integrálnou súčasťou, a nie prekážkou, sú aj citované zákonné ustanovenia.
skutkový stav a základné fakty	Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na ochranu vlastníctva zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Žalobou podanou Okresnému súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľ domáhal voči žalovanej určenia svojho vlastníckeho práva k pozemkom z titulu ich vydržania. Podľa sťažovateľa v období rokov 1957 – 1960 došlo medzi jeho otcom (ďalej len „právny predchodca sťažovateľa“) a právnym predchodcom (otcom) žalovanej k zámene stavebných pozemkov, v dôsledku čoho sa právny predchodca sťažovateľa stal vlastníkom sporných nehnuteľností, pričom o predmetnej zámene bola miestne príslušným bývalým mestským národným výborom spísaná zápisnica, ktorej súčasťou bol geometrický plán situácie podpísaný všetkými účastníkmi dohody o zámene.

V dôsledku uvedenej zámene pozemok patriaci pôvodne právnenému predchodcovi sťažovateľa nadobudol do vlastníctva právny predchodca žalovanej a v súčasnej dobe ho v dôsledku dedenia aj formálno-právne vlastní jeho deti a pozemok pôvodne patriaci právnenému predchodcovi žalovanej nadobudol do vlastníctva právny predchodca sťažovateľa, ktorý mu tento pozemok mal podľa sťažovateľa v roku 1960 darovať na účely výstavby rodinného domu. Sťažovateľ na základe stavebného povolenia z 29. augusta 1960 na sporných nehnuteľnostiach, ktoré jeho právny predchodca (otec) získal zámenou a ktoré mu daroval, postavil rodinný dom, pričom tieto sporné nehnuteľnosti tak sťažovateľ, ako aj pred ním jeho právny predchodca nerušene užívali, t. j. bez akýchkoľvek nárokov, či už zo strany žalovanej alebo jej právnych predchodcov, a to až do roku 2002, kedy v dôsledku ROEP žalovaná zistila, že sporné nehnuteľnosti sú formálno-právne v príslušnom katastri zapísané ako vlastníctvo na jej meno.

Okresný súd žalobu sťažovateľa najprv ako nedôvodnú zamietol a na základe odvolania sťažovateľa Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) toto rozhodnutie okresného súdu potvrdil. Na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky najvyšší súd označené rozhodnutie okresného súdu, ako aj krajského súdu z dôvodu nezákonnosti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s pokynom dôslednejšie sa zaoberať otázkou dobromyseľnosti sťažovateľa a jeho právneho predchodcu pri neformálnom nadobúdaní vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam, najmä s poukazom na zapojenie sa bývalého mestského národného výboru do tohto procesu.

Okresný súd ďalším rozsudkom žalobu sťažovateľa o určenie vlastníckeho práva opätovne zamietol s odôvodnením, že od rokov 1957 – 1960, kedy malo dôjsť k zámene sporných nehnuteľností, do 1. apríla 1964, s účinnosťou od kedy bol v zákone č. 141/1950 Sb. Občiansky zákonník (tzv. stredný Občiansky zákonník) zrušený inštitút vydržania, nemohol právny predchodca sťažovateľa k sporným nehnuteľnostiam vydržať vlastnícke právo, pretože do 1. apríla 1964 od zámene nespĺnil podmienku 10-ročnej vydržacej doby, následne v období od 1. apríla 1964 do 31. marca 1983 právny poriadok inštitút vydržania nepoznal, a napokon od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1991 mohol podľa právneho poriadku „... občan, ktorý mal pozemky v dobromyseľnej držbe po dobu desiatich rokov vydržať vlastníctvo takéhoto pozemku... len pre štát a občanovi vzniklo právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní vydržaného pozemku...“. Podľa okresného súdu sporné nehnuteľnosti neboli ani predmetom dedenia po právnom predchodcovi sťažovateľa a dedičské rozhodnutia ani neboli formulované tak, žeby mal sťažovateľ univerzálne zdediť všetok hnutel'ny a nehnuteľný majetok svojho právneho predchodcu, a teda ani na základe týchto rozhodnutí nemohol byť podľa okresného súdu sťažovateľ dobromyseľný v tom, že mu sporné nehnuteľnosti patria, pričom obranné tvrdenie sťažovateľa, že mu jeho právny predchodca (otec) sporné nehnuteľnosti daroval neformálnou ústnou darovacou zmluvou, považoval okresný súd za nedôvodné, poukazujúc na stavebné povolenie z 29. augusta 1960, z ktorého malo byť sťažovateľovi zrejmé, že stavia na pozemku svojho právneho predchodcu, pretože v ňom malo byť uvedené, že „... na to, aby sa stal vlastníkom pozemku, musí dôjsť k uzavretiu riadnej zmluvy o prevode vlastníctva medzi ním a jeho otcom...“, z čoho mal mať podľa okresného súdu sťažovateľ vedomosť, že na prevod vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam musí mať uzavretú písomnú zmluvu, k čomu však nedošlo, a teda kvôli tejto vedomosti nemožno vstup sťažovateľa do držby sporných nehnuteľností považovať za dobromyseľný. Okresný súd tak uzavrel, že sťažovateľ bol „... len detentorom sporného pozemku, užíval ho na základe súhlasu svojho otca, avšak nie v dobrej viere, že mu pozemok vlastnícky patrí. Žalobca sa teda nestal dobromyseľným držiteľom sporného pozemku ani v roku 1960 (darovanie vo forme ústnej zmluvy), ani v roku 1987 (dedičské konanie po svojom otcovi) a ani na základe iného titulu, z ktorého by mohol odvodzovať vstup do dobromyseľnej držby po roku 1992.“. Na základe odvolania podaného sťažovateľom krajský súd potvrdil označený rozsudok okresného súdu ako vecne správny, pričom zdôraznil, že dôvodom neúspechu sťažovateľa v konaní o jeho žalobe je nesplnenie jednej

	<p>z elementárnych podmienok vydržania vlastníckeho práva, a to je „dobromyseľnosť“ držby, pretože sťažovateľ mal mať už od roku 1960 vedomosť o tom, že „... stavia na pozemku svojho otca a na to, aby sa stal vlastníkom pozemku, musí dôjsť k uzavretiu riadnej zmluvy o prevode vlastníctva medzi ním a jeho otcom“.</p> <p>Dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu najvyšší súd odmietol pre jeho neprípustnosť z dôvodu absencie dôvodu jeho prípustnosti podľa § 238 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj OSP⁴⁴), ako aj z dôvodu nezistenia žiadneho z procesných dôvodov zmätočnosti podľa § 237 ods. 1 OSP zakladajúcich prípustnosť dovolania.</p> <p>Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľ namieta arbitrárnosť uznesenia najvyššieho súdu z dôvodu ním tvrdenej nedostatočnosti odôvodnenia, najvyšší súd sa podľa jeho názoru dostatočne nevysporiadal s nedostatočným a nezrozumiteľným odôvodnením rozsudku krajského súdu vo vzťahu k jeho námietke, že do držby sporných nehnuteľností vstúpil dobromyseľne súc v presvedčení, že mu tieto sporné nehnuteľnosti patria na základe ústneho darovania od jeho právneho predchodcu, o formalizovanej podobe (rozumej darovania) ktorého v podobe potreby písomnej darovacej zmluvy nemal a ani nemohol mať so zreteľom na všetky okolnosti veci vedomosť.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody.</p> <p>V tomto prípade ústavný súd považoval za nevyhnutné zhodnotiť sťažovateľom uplatnenú námietku, či postupom najvyššieho súdu (resp. spôsobom odôvodnenia jeho napadnutého uznesenia) nedošlo k zásahu do sťažovateľovho práva na spravodlivý proces. Zo zásady subsidiarity ústavnej sťažnosti a minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov totiž vyplýva, že pokiaľ ústavný súd zistí, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bol odmietnutý mimoriadny opravný prostriedok, a podľa tvrdenia sťažovateľa tak došlo k odopreniu prístupu na súd, z ústavnoprávneho hľadiska neobstojí, otvorí sa jeho zrušením procesný priestor na vydanie nového rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sa dovolaním sťažovateľa bude zaoberať vecne (meritórne).</p> <p>Ústavný súd konštatoval, že právo na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy či podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je porušené, pokiaľ je komukoľvek upretá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, resp. pokiaľ súd odmieta konať a rozhodovať o podanom návrhu alebo pokiaľ zostáva v konaní bez zákonného dôvodu nečinný. Do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov však môže ústavný súd zasahovať derogačným spôsobom iba vtedy, pokiaľ právne závery všeobecných súdov sú v príkrom nesúlade so skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia nevyplývajú, alebo pokiaľ porušenie niektorej právnej normy v dôsledku svojvôle alebo v dôsledku interpretácie, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, zakladá porušenie základného práva alebo slobody.</p> <p>Ústavný súd pripomenul, že z ústavného poriadku Slovenskej republiky a ani z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (porov. napr. rozsudok zo 17. 1. 1970 vo veci Delcourt c. Belgicko, sťažnosť č. 2689/65) nevyplýva nárok na podanie dovolania či iného mimoriadneho opravného prostriedku. Pokiaľ by preto mimoriadne opravné prostriedky neboli pripustené vôbec, zrejme by taká právna úprava aj z pohľadu ústavnoprávneho obstála. Na druhej strane, ak sú mimoriadne opravne prostriedky právnym poriadkom pripustené, nemôže sa rozhodovanie o nich ocitnúť mimo ústavný rámec ochrany základných práv jednotlivca.</p> <p>Medzi základné princípy právneho štátu patria požiadavky na predvídateľnosť,</p>

zrozumiteľnosť, bezspornosť či právnu istotu individuálnych právnych aktov, osobitne súdnych rozhodnutí. Uvedené sa vzťahuje tiež na rozhodovanie najvyššieho súdu o prípustnosti dovolania, keď tento súd musí v uznesení o odmietnutí dovolania reagovať nielen na otázky, ktoré vymedzil dovolateľ v dovolaní, ale aj otázky, ktoré preň vyplývajú priamo z právnej normy. Pokiaľ najvyšší súd tieto podmienky nespĺní a svoje uznesenie odôvodní nedostatočným spôsobom, zasiahne do základného práva dovolateľa na spravodlivý proces zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré sťažovateľ aj výslovne namieta.

Ústavný súd podotkol, že pri podaní dovolania je nevyhnutné odlišovať na jednej strane posúdenie otázky prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku ako takého a na strane druhej otázku prípustnosti dôvodov, ktorými je možné tento mimoriadny opravný prostriedok odôvodniť. Procesnú prípustnosť dovolania ako takého skúma dovolací súd ako otázku primárnu a až v prípade, že dospeje k zisteniu, že dovolanie je po procesnej stránke prípustné, t. j. že smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto mimoriadnym opravným prostriedkom možno napadnúť, dovolací súd až sekundárne posudzuje prípustnosť dôvodov odôvodňujúcich dovolanie a následne aj ich opodstatnenosť. Inými slovami, v prípade, že dovolací súd zistí, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto mimoriadnym opravným poriadkom nemožno napadnúť, t. j. že dovolanie nie je procesne prípustné, toto dovolanie dovolací súd odmieta a už neskúma prípustnosť a ani vecnú dôvodnosť dovolacích dôvodov, avšak ak je dovolanie procesne prípustné, ale je vecne nedôvodné, dovolací súd dovolanie neodmieta, ale zamieta.

Z napádaného uznesenia je zrejmé, že najvyšší súd zistil, že dovolanie sťažovateľa smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, pričom posudzoval procesnú prípustnosť dovolania, nie však dôkladne z dôvodov uvedených v § 238 OSP, ale o to dôkladnejšie z pohľadu všeobecných dôvodov zmätočnosti konania uvedených v § 237 OSP a špeciálne zo sťažovateľom v dovolaní uvádzaného dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, a zistil, že dovolaním sťažovateľa napadnuté rozhodnutie krajského súdu, ako aj jemu predchádzajúce rozhodnutie okresného súdu netrpia vnútornou rozporupnosťou odôvodnenia ani jeho neúplnosťou, a preto dospel k presvedčeniu, že im nemožno vyčítať nedostatky, ktoré by v konečnom dôsledku znemožnili sťažovateľovi právo relevantne konať pred súdmi v rámci jeho plnohodnotnej argumentácie pri využití riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov.

V prerokovávanej veci dovolací súd podradil dovolacie námietky sťažovateľa smerujúce výhradne proti nesprávnemu právnemu posúdeniu veci a nesprávnemu procesnému postupu súdov (tzv. iná vada konania) obidvoch stupňov pod ustanovenie § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ale vzápätí vylúčil, že by na ne mohlo byť pri posúdení prípustnosti dovolania konštruovanej z ustanovenia § 238 ods. 2 OSP prihliadnuté.

Ústavný súd sa už výkladom vzťahu medzi § 238 ods. 2 a § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP v minulosti čiastočne zaoberal, a to napr. v náleze č. k. II. ÚS 18/05-51 z 8. júna 2005, v ktorom dospel k záveru, že výklad najvyššieho súdu, podľa ktorého dôvod dovolania podľa § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP, „... bez znakov kategorického právneho pokynu či bezpodmienečného právneho príkazu dovolacieho súdu nižším súdom“, v zmysle § 238 ods. 2 OSP nenapĺňa prípustnosť dovolania, nemá oporu v Občianskom súdnom poriadku a ani v judikatúre samotného najvyššieho súdu (sp. zn. 2 Cdo 104/01), a tak porušuje základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces v opravnom konaní podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd nemá dôvod sa od tohto záveru odchýliť ani v teraz prerokovávanom prípade, lebo názor najvyššieho súdu skutočne vedie k neprípustnému zúženiu práva na prístup k dovolaciemu súdu, pretože z takého výkladu vyplýva, že akýkoľvek prieskum chýb (vád) doterajšieho konania a právneho názoru odvolacieho súdu dovolací súd vykoná len za podmienky, ak „dovolací súd vysloví svoj právny názor (v zrušujúcom rozhodnutí) ako kategorický právny pokyn (napr. ktorý právny predpis má byť aplikovaný a ako konkrétne ho treba interpretovať), a že z tohto hľadiska za záväzný právny názor v zmysle § 238 ods. 2 OSP nemožno považovať všeobecné, ale tiež záväzné (§

243d ods. 1 OSP) pokyny dovolacieho súdu na ďalší postup súdov po vecnej a procesnej stránke (napr. na doplnenie dokazovania pre účely zistenia skutkového stavu a pod.)“.

Právo na dovolanie, resp. mimoriadny opravný prostriedok, nie je ústavne zaručené. V ústave, Listine základných práv a slobôd a medzinárodných zmluvách o ľudských právach a základných slobodách podľa predchádzajúceho čl. 11 (teraz čl. 7 ods. 4) ústavy žiadne také procesné oprávnenie zakotvené nie je. Právo na dovolanie ako na mimoriadny opravný prostriedok ide teda nad rámec ústavne zaručených procesných oprávnení. Na druhej strane však rozhodovanie súdu, či už ide o rozhodovanie o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, sa nemôže ocitnúť mimo ústavný rámec ochrany základných práv jednotlivca. V demokratickom a právnom štáte sú všetky orgány verejnej moci povinné rešpektovať základné práva a slobody, úlohou súdov je poskytovať im ochranu, resp. svojbytnú a špecifickú formu ochrany, ak ide o ústavný súd.

Čl. 6 dohovoru síce nenúti zmluvné štáty na vytváranie odvolacích alebo dovolacích (kasačných) súdov, avšak pokiaľ tieto jurisdikcie existujú, garancie čl. 6 dohovoru musia byť rešpektované hlavne tam, kde zaisťujú účastníkom konania účinné právo na prístup k súdom na účely prerokovania ich práv. Brualla Gómez de la Torre v. Španielsko, č. 26737/95, § 33, Kreuz v. Poľsko z 19. 6. 2001, č. 28249/95, § 55. Ústavný súd uzavrel, že Európsky súd pre ľudské práva sa zreteľne vyslovil k aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru pri posudzovaní rozhodovania súdnych článkov s podobným postavením, aké má najvyšší súd pri rozhodovaní o civilných (ale aj trestných) dovolaniach.

Samotná existencia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku nepožíva ústavnoprávnej ochrany, resp. inými slovami, nie je povinnosťou štátu, aby taký prostriedok ochrany práv do svojho právneho poriadku zakomponoval. To však nezabavuje súd povinnosti interpretovať a aplikovať podmienky pripustenia tohto prostriedku, pokiaľ ho štát vo svojom zákonodarstve vytvoril tak, aby dodržal a zabezpečil maximum práva na spravodlivý proces. Ak v zákone existuje obmedzenie práva na prístup k súdu v rámci konania o mimoriadnom opravnom prostriedku, je potrebné sledovať, či tieto obmedzenia sú proporcionálne ochrane základného práva, a to nielen v rovine normatívnej, ale tiež pri posudzovaní konkrétneho prípadu v rovine výkladu a aplikácie takých obmedzení. Základné práva totiž nevytvárajú len rámec obsahu jednoduchého práva, ale práve aj rámec jeho interpretácie a aplikácie. Inými slovami, dovolací súd si musí byť pri výklade a aplikácii podmienok pripustenia dovolania vedomý toho, že účastník konania ním vždy sleduje ochranu svojich subjektívnych práv bez ohľadu na to, aký iný účel konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku sleduje štát (napr. zjednocovanie judikatúry ap.). Tento účel nemôže prevážiť nad ochranou subjektívnych práv účastníka konania tak, že sa ochrana subjektívnych práv celkom vyprázdni, resp. vôbec nezabezpečí. Podmienky pripustenia dovolania podľa § 238 ods. 2 OSP preto treba vykladať tak, aby bola naplnená ústavou ustanovená povinnosť súdov poskytovať jednotlivcovi ochranu základných práv (a to v prvom rade) aj účel daného typu dovolacieho konania, a to v rámci jednotného občianskeho súdneho konania v organizácii všeobecných súdov, ktorý musí tvoriť celok prístupný účastníkom až do svojho najvyššieho článku. Ak má tento systém garantovať právo na súdnu ochranu, musí byť telesom funkčným. Preto majú jednotlivé stupne súdnej sústavy pri rozhodovaní vo veci svoju nezameniteľnú úlohu. V konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku zákonodarca zveril súdom úlohu preskúmať vec po stránke právnej a vo výnimočných prípadoch aj po stránke skutkovej (ide o systém revízy). Tomu zodpovedá aj škála právnych prostriedkov vrátane kasácie pôvodného rozhodnutia. Ustanovenie § 243d ods. 1 OSP má zaisťiť, aby súd, ktorému rozhodnutie bolo zrušené a má vo veci ďalej konať, nielenže poznal, prečo dovolací súd považoval jeho rozhodnutie za chybné, ale aj čoho sa má pri ďalšom postupe vyvarovať. To je práve zmysel inštitútu viazanosti nižšieho súdu právnym názorom súdu vyššieho. V žiadnom prípade nebráni ustanovenie § 243d ods. 1 OSP súdu nižšieho stupňa, aby na základe nových skutočností dospel k rovnakým záverom; vedie ho však záväzne k tomu, aby neopakoval predchádzajúce nedostatky procesného i hmotnoprávneho charakteru. Analogicky v tomto smere nemožno prehliadnuť

	<p>ani pozíciu ústavného súdu, ktorého rozhodnutia sú pre všeobecné súdy záväznú. Ústavný súd, ktorého funkciou je ochrana ústavou zaručených základných práv jednotlivca, zopakoval, že celkom rešpektuje právomoc najvyššieho súdu zvoliť zodpovedajúci výklad príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ale tak, aby tento výklad v prvom rade rešpektoval ochranu základných práv jednotlivca. Tomu potom zodpovedá taký výklad a aplikácia ustanovenia § 238 ods. 2 OSP v otázke prípustnosti dovolania, a to aj v súvislosti s § 243d ods. 1 OSP, ktorý v každom prípade umožní meritórne posúdenie vecí z hľadiska stretu odlišných právnych názorov na výklad právneho (hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho) predpisu odvolacieho a dovolacieho súdu pri rozhodovaní v tej istej veci po sebe v rámci inštančného postupu, a to pod zorným uhlom námietky dovolateľa týkajúcej sa kritiky právneho postupu odvolacieho a dovolacieho súdu tak, aby bol zrealizovaný ústavný princíp na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého integrálnou súčasťou, a nie prekážkou, sú aj citované zákonné ustanovenia.</p> <p>V danej veci najvyšší súd nerešpektoval ani svoju predchádzajúcu judikatúru v tejto veci (rozsudok sp. zn. 6 M Cdo 5/2010), ani nálezovú judikatúru ústavného súdu (II. ÚS 18/05), a to bez toho, že by predložil dodatočne odôvodňujúcu (konkurujúcu) argumentáciu spôsobilú vyložiť, prečo sa od tejto judikatúry odchyľuje. Okrem toho odmietnutím dovolania sťažovateľa pre jeho údajnú neprípustnosť odoprel ústavný súd sťažovateľovi spravodlivosť, čím porušil čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedeným záverom ústavný súd samozrejme nijako neprejudikuje ako najvyšší súd o dovolaní sťažovateľa, ktoré bolo z pohľadu ústavného súdu prípustné, vecne rozhodne.</p> <p>Na základe uvedeného rozhodol ústavný súd tak, že:</p> <p><u>Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46. ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky porušené bolo.</u></p> <p><u>Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</u></p> <p><u>Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.</u></p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04, I. ÚS 164/2014, I. ÚS 186/08, II. ÚS 18/05</p> <p>Najvyšší súd Slovenskej republiky: 2 Cdo 104/01, 6 M Cdo 5/2010</p> <p>ESELP: Delcourt c. Belgicko, sťažnosť č. 2689/65, Brualla Gómez de la Torre v. Španielsko, č. 26737/95, § 33, Kreuz v. Poľsko z 19. 6. 2001, č. 28249/95, § 55</p>
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov
klúčové slová	<p>Vlastníctvo - úprava vlastníckych vzťahov</p> <p>dobrá viera</p> <p>vydržanie</p> <p>dar, darovanie - darovacia zmluva</p> <p>zmluva - platnosť</p> <p>dovolanie - prípustnosť</p>

spisová značka	I. ÚS 349/2015
populárny názov	Mimoriadne dovolanie
sudca spravodajca	Marianna Mochnáčová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	19.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Najvyšší súd v napadnutom uznesení neuplatnil ústavne konformný výklad § 243e OSP, keď na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom podrobil prieskumu postup a právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa, ktoré zrušil, nezohľadňujúc skutočnosť, že v danej veci mohol sám účastník konania prostredníctvom dovolania [uplatnením dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP] dosiahnuť nápravu, resp. zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákona.

<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola doručená sťažnosť sťažovateľky, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a (ďalej len „ústava“) práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).</p> <p>Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu, ktorým bol v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora zrušený rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd pripustnosť aj dôvodnosť dovolania odôvodnil danosťou vady konania podľa § 237 písm. f) OSP. Označenú vadu konania najvyšší súd ustálil v nedostatočnom odôvodnení záverov krajského súdu (aj okresného súdu). Sťažovateľka vo svojej sťažnostnej argumentácii namieta neprípustnosť mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora z dôvodu, že podľa nej neboli splnené zákonne podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania ustanovené v § 243e ods. 1 OSP, splnenie ktorých je predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243f ods. 1 OSP. Kľúčová námietka sťažovateľky spočíva v tvrdení arbitrárnosti uznesenia najvyššieho súdu, ktorý zrušil v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu z dôvodu [§ 237 písm. f) OSP], ktorý zakladal prípustnosť využitia iného opravného prostriedku (dovolania) priamo účastníkom konania, ktorý ale účastníkmi konania nebol vyčerpaný. Najvyšší súd podľa sťažovateľky neprípustným spôsobom zasiahol do právoplatne skončeného konania.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd v súvislosti s rozhodovaním o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy konštantne zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inšinciou. Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Vychádzajúc z uvedeného bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či napadnuté uznesenie nie je arbitrárne a či ho najvyšší súd ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom zdôvodnil.</p> <p>Ústavný súd konštatoval, že rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k inštitútu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora bola zjednotená zjednocujúcim stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 z 18. marca 2015 (na ktoré poukázala aj sťažovateľka) v tomto znení: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“</p> <p>Rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu vo vzťahu k inštitútu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora bola zjednotená spoločným zjednocujúcim stanoviskom občianskoprávneho kolégia a obchodného kolégia najvyššieho súdu z 20. októbra 2015 publikovaným pod č. R 94/2015 Zbierky stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (na ktoré poukázal najvyšší súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti) v tomto znení právnej vety: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám</p>

	<p>neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“</p> <p>Citované zjednocujúce stanoviská pléna ústavného súdu a občianskoprávneho kolégia a obchodného kolégia najvyššieho súdu sú v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý opakovane vyslovil, že v dôsledku zrušenia právoplatného a záväzného súdneho rozhodnutia došlo k porušeniu čl. 6 dohovoru v prípadoch, v ktorých na základe procesného úkonu osoby odlišnej od účastníkov konania, hoci aj na podnet niektorého z účastníkov konania, došlo k zrušeniu právoplatného a záväzného súdneho rozhodnutia.</p> <p>Najvyšší súd v napadnutom uznesení neuplatnil ústavne konformný výklad § 243e OSP, keď na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom podrobil prieskumu postup a právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa, ktoré zrušil, nezohľadňujúc skutočnosť, že v danej veci mohol sám účastník konania prostredníctvom dovolania [uplatnením dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP] dosiahnuť nápravu, resp. zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákona.</p> <p>Ústavný súd konštatoval, že z predložených dokumentov, vyjadrenia najvyššieho súdu ani z vyjadrenia žalobcov v posudzovanom konaní nevyplývajú žiadne objektívne prekážky, ktoré by využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v tejto veci znemožňovali.</p> <p>V danom prípade bolo potrebné rešpektovať zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“, ktorá zdôrazňuje vlastné pričinenie účastníkov konania o ochranu svojich práv, keď požaduje, aby svoje procesné oprávnenia uplatňovali včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, teda dôsledne sledovali svoje subjektívne práva a robili také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu.</p> <p>Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že: <u>Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky porušené boli.</u> <u>Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.</u> <u>Sťažovateľke priznal trovy konania.</u></p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03, PLz. ÚS 3/2015 ESLP: DRAFT-OVA, a. s., proti Slovenskej republike, PSMA, s. r. o., proti Slovenskej republike a COMPCAR, s. r. o., proti Slovenskej republike
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov § 243e
klúčové slová	mimoriadne dovolanie

spisová značka	I. ÚS 392/2015
populárny názov	Poddĺžnícka žaloba - aktívna legitímácia
sudca spravodajca	Marianna Mochnáčová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	13.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1
analytická právna veta	Pokiaľ dôjde k zastaveniu exekučného konania z dôvodu uspokojenia pohľadávky oprávneného iným spôsobom ako splnením pohľadávky, v konaní o tzv. poddĺžnickej žalobe stratí oprávnený aktívnu legitímáciu bez ohľadu na to, v akom štádiu sa uvedené konanie nachádza, a obnovuje sa v plnom rozsahu aktívna legitímácia povinného (veriteľa pohľadávky). Právoplatné uznesenie o zastavení exekučného konania tak možno v konaní o poddĺžnickej žalobe považovať za právnu skutočnosť, s ktorou je spojený prechod práv a povinností z

	oprávneného (žalobcu) na povinného, tak ako to predpokladá § 92 ods. 2 a 3 OSP.
skutkový stav a základné fakty	<p>Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli doručené sťažnosti sťažovateľky, vedené pod sp. zn. Rvp 12082/2015 a sp. zn. Rvp 12084/2015 vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“), ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).</p> <p>Sťažovateľka ako oprávnená si v exekučných konaniach vymáhala proti povinnému svoje peňažné pohľadávky. Exekúcia bola vykonávaná popri iných spôsoboch aj prikázaním iných peňažných pohľadávok podľa § 105 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.</p> <p>V rámci výkonu exekúcie prikázaním inej peňažnej pohľadávky bol spoločnostiam L, spol. s r. o., a P, spol. s r. o., ako dlžníkom povinného doručený súdnym exekútorom príkaz na začatie exekúcie prikázaním pohľadávky a príkaz na vykonanie exekúcie prikázaním pohľadávky. Doručením exekučného príkazu dlžníkom povinného stratil povinný právo na vyplatenie pohľadávky, ktoré súčasne nadobudla sťažovateľka. Z dôvodu nezaplatenia pohľadávky dlžníkmi povinného podala sťažovateľka na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) návrh na začatie konania, predmetom ktorého je povinnosť odporcov (dlžníkov povinného) zaplatiť sťažovateľke tieto pohľadávky. Sťažovateľka doručila povinnému oznámenia, že si uplatňuje nárok na vyplatenie pohľadávok proti jeho dlžníkom prostredníctvom tzv. poddlžníckej žaloby.</p> <p>Keďže pohľadávka sťažovateľky v exekučnom konaní vedenom proti povinnému bola uspokojená iným spôsobom (na základe osobitnej dohody, v dôsledku ktorej sa sťažovateľka stala akcionárom povinného), na návrh sťažovateľky bolo exekučné konanie zastavené. V dôsledku tejto skutočnosti podľa názoru sťažovateľky prešlo právo na zaplatenie pohľadávky proti dlžníkom povinného späť na povinného. Keďže uvedená skutočnosť nastala po začatí súdneho konania, sťažovateľka so súhlasom povinného navrhla, aby okresný súd pripustil zmenu účastníka konania na strane navrhovateľa (sťažovateľky) tak, že z konania vystúpi sťažovateľka a na jej miesto vstúpi povinný.</p> <p>Uzneseniami okresného súdu boli návrhy sťažovateľky na pripustenie zmeny účastníka konania zamietnuté z dôvodu, že podľa právneho názoru okresného súdu zastavenie exekučného konania na Okresnom súde Bratislava II nie je takou právnou skutočnosťou, s ktorou právne predpisy spájajú prevod, resp. prechod práv a povinností, o ktorých sa koná.</p> <p>Proti uvedeným uzneseniam okresného súdu podala sťažovateľka odvolania. Uzneseniami krajského súdu bolo o podaných odvolaniach rozhodnuté tak, že uznesenia prvostupňového súdu boli potvrdené. Odvolací súd podľa sťažovateľky len „zopakoval tvrdenia odporcu a odôvodnenie súdu prvého stupňa, bez akéhokoľvek bližšieho odôvodnenia a vysporiadania sa s rozsiahlou právnou argumentáciou“ sťažovateľky uvedenou v odvolaniach.</p> <p>Sťažovateľka poukázala na rozhodnutia krajského, ktorý v právne totožných veciach sťažovateľky rozhodol vo svojich predchádzajúcich uzneseniach tak, že zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa, teda pripustil, aby do konania namiesto sťažovateľky vstúpil nový navrhovateľ (povinný z exekučného konania).</p> <p>Krajský súd následne pripustil podanie dovolania proti svojim potvrdzujúcim uzneseniam, pretože bol toho názoru, že ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Sťažovateľka preto podala proti obom uzneseniam krajského súdu dovolania, v ktorých žiadala, aby najvyšší súd ako dovolací súd uznesenia krajského súdu zmenil tak, že pripustí, aby do konania namiesto nej vstúpil povinný. Najvyšší súd dovolania sťažovateľky odmietol ako dovolania smerujúce proti rozhodnutiam, proti ktorým tento opravný prostriedok nie je prípustný, poukazujúc na to, že dovolaním napadnuté uznesenia nevykazujú znaky žiadneho z rozhodnutí uvedených v § 239 ods. 1 a 2 OSP, keďže prípustnosť dovolania bola odvolacím súdom vyslovená v samostatnom uznesení, nie v jeho potvrdzujúcom rozhodnutí. Podľa sťažovateľky najvyšší súd</p>

	<p>uvedené ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku posúdil príliš reštriktívne a formalisticky, nezohľadňujúc jeho zmysel a účel.</p> <p>Sťažovateľka namietala, že postupom krajského súdu jej bola odňatá možnosť domáhať sa vystúpenia z konania za splnenia zákonných podmienok vyplývajúcich z § 92 OSP, že namietané uznesenia krajského súdu nespĺňajú parametre zákonnosti a ústavnosti a ani minimálne požiadavky kladené na odôvodnenie súdnych rozhodnutí.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. I. ÚS 13/00</p> <p>Ústavný súd zistil, že v danom prípade sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy z dôvodu, že uzneseniami okresného súdu potvrdenými uzneseniami krajského súdu boli v konaniach o tzv. poddĺžnickej žalobe, v ktorých vystupuje v procesnom postavení žalobcu, zamietnuté jej návrhy na pripustenie zmeny účastníka konania na strane žalobcu podané v zmysle § 92 ods. 2 OSP v spojení s § 109 ods. 1 Exekučného poriadku. Sťažovateľka v návrhoch na pripustenie zmeny účastníka konania, ako aj v odvolaniach proti uzneseniam okresného súdu, ako aj v sťažnostiach argumentovala, že v dôsledku právoplatného skončenia exekúcie stratila v konaniach o poddĺžnickej žalobe aktívnu legitímáciu (ktorá jej prináležala ako oprávnenej v exekučnom konaní), ako aj postavenie oprávnenej v exekučnom konaní; zanikli účinky príkazu na začatie exekúcie, ako aj exekučného príkazu a povinný opätovne vstúpil do všetkých práv a povinností, ktoré mal voči svojmu dlžníkovi (odporcovi v konaní o poddĺžnickej žalobe). V odvolaniach proti uzneseniam krajského súdu sťažovateľka navrhla, aby krajský súd pripustil dovolanie, pretože otázka pripustenia zmeny účastníka konania na strane žalobcu v dôsledku prechodu práv na vyplatenie peňažnej pohľadávky na základe právoplatného uznesenia o skončení exekúcie v prípade, ak návrh na začatie konania, predmetom ktorého je zaplatenie peňažnej pohľadávky, bol podaný oprávneným podľa § 109 ods. 1 Exekučného poriadku, dosiaľ nebola dovolacím súdom riešená, teda ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Krajský súd v samostatných uzneseniach rozhodol o pripustení dovolania o tejto právnej otázke, sťažovateľka dovolania podala, tieto však boli najvyšším súdom odmietnuté ako neprípustné, keďže o prípustnosti dovolania bolo odvolacím súdom rozhodnuté až v samostatnom uznesení, a nie v potvrdzujúcom uznesení a procesné vady v zmysle § 237 OSP neboli dovolacím súdom zistené.</p> <p>Ústavný súd vo svojej judikatúre štandardne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 ústavy a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou“. Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb.</p> <p>K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uzneseniami krajského súdu a im predchádzajúcim postupom</p> <p>Pri preskúmaní skutkového stavu, predložených listinných dôkazov a po posúdení právneho stavu dospel ústavný súd k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná, pretože postupom krajského súdu došlo k porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva.</p> <p>Podstatu predložených sťažností a aj konania pred všeobecnými súdmi tvorí otázka interpretácie ustanovenia § 92 ods. 2 a 3 OSP v spojení s § 109 ods. 1</p>

Exekučného poriadku; predovšetkým ide o právne posúdenie, **či právoplatné uznesenie o skončení exekúcie je právnou skutočnosťou, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv a povinností, teda či dochádza k obnoveniu aktívnej legitímácie povinného už v skôr začatom konaní o poddlžníckej žalobe (na návrh oprávneného)**. Sťažovateľka je toho názoru, že z § 108 ods. 1 Exekučného poriadku jednoznačne vyplýva, že dňom doručenia príkazu na začatie exekúcie dlžníkovi povinného stráca povinný právo na vyplatenie pohľadávky, ktorým od tohto momentu disponuje oprávnený (sťažovateľka). Konštatovanie okresného súdu, ako aj krajského súdu, že doručením exekučného príkazu nedochádza k žiadnemu prevodu alebo prechodu práv na oprávneného, je priamo v rozpore s § 108 Exekučného poriadku. V prípade právoplatného zastavenia exekúcie oprávnený zase stráca právo na vyplatenie pohľadávky, ktoré opätovne prechádza na povinného. Nepripustením zmeny účastníka konania na strane žalobcu je sťažovateľka stále žalobcom v konaní o poddlžníckej žalobe napriek tomu, že zastavením exekučného konania stratila akékoľvek právo na zaplatenie pohľadávky voči dlžníkovi povinného, pričom povinný toto právo získal.

Okresný súd, ako aj krajský súd v odôvodnení svojich rozhodnutí konštatovali, že tzv. poddlžnícka žaloba je osobitným typom žaloby, pričom konanie o nej je klasickým sporovým konaním, v ktorom oprávnený vo vlastnom mene uplatňuje právo povinného vyplývajúce z hmotnoprávneho vzťahu povinného k jeho dlžníkovi. Všeobecné súdy sa nestotožnili s názorom sťažovateľky (oprávnenej v exekučnom konaní, žalobkyne v konaní o poddlžníckej žalobe), že zastavením exekučného konania žalobca stráca aktívnu legitímáciu na podanie tzv. poddlžníckej žaloby a v celom rozsahu sa obnovuje aktívna legitímácia povinného, pretože prechod aktívnej legitímácie v tomto špecifickom type sporového konania nie je vyslovený v žiadnom ustanovení zákona. Sťažovateľka vytýka krajskému súdu, že sa nedostatočne vysporiadal s otázkou procesného nástupníctva povinného do konania o poddlžníckej žalobe, najmä nevysvetlil, prečo v dôsledku právoplatného zastavenia exekučného konania nedošlo k prechodu práv a povinností, tak ako to ustanovuje § 92 ods. 2 a 3 OSP.

Ústavný súd konštatoval, že v súlade s § 109 ods. 2 Exekučného poriadku ak poddlžník nevyplatí oprávnenému riadne a včas pohľadávku, má oprávnený možnosť vo vlastnom mene a na vlastný účet túto pohľadávku vymáhať, teda využiť tzv. poddlžnícku žalobu. Aktívnu legitímáciu na podanie žaloby získava oprávnený doručením exekučného príkazu na vyplatenie splatnej pohľadávky dlžníkovi povinného, pokiaľ k vyplateniu nedošlo, resp. v deň nasledujúci po jej splatnosti, ak nastala neskôr. Oprávnenému tak vzniká procesné oprávnenie na prijatie plnenia od poddlžníka na uspokojenie vlastnej pohľadávky. Povinný pritom naďalej zostáva veriteľom tejto pohľadávky, avšak právo ju žalovať prechádza na oprávneného. Z tohto dôvodu nedochádza z hľadiska hmotného práva k zmene veriteľa, teda nevzniká žiadny nový hmotnoprávny vzťah medzi oprávneným a poddlžníkom.

Konanie o tzv. poddlžníckej žalobe je klasickým sporovým konaním vedeným podľa tretej časti Občianskeho súdneho poriadku, z ktorého však pre účastníkov konania vyplývajú určité obmedzenia, keďže nie sú oprávnení v tomto konaní na všetky právne úkony, ktoré účastníkom konania v riadnom sporovom konaní prináležia, napr. oprávnený nemôže uzavrieť s dlžníkom taký zmliev, ktorý by bol na úkor povinného, odpustiť zaplatenie pohľadávky či uplatniť úroky z omeškania. Zmyslom kladného rozhodnutia o poddlžníckej žalobe je, že oprávnený získa exekučný titul voči poddlžníkovi, proti ktorému nebol v pôvodnom exekučnom konaní v žiadnom právnom vzťahu. Ak je oprávnený v tomto konaní neúspešný, nemá to za následok zánik dlhu povinného.

Ústavný súd pri výklade ustanovenia § 92 ods. 2 a 3 OSP v spojení s § 109 ods. 1 Exekučného poriadku prisvedčuje sťažovateľke, že pokiaľ dôjde k zastaveniu exekučného konania z dôvodu uspokojenia pohľadávky oprávneného iným spôsobom ako splnením pohľadávky, v konaní o tzv. poddlžníckej žalobe stratí oprávnený aktívnu legitímáciu bez ohľadu na to, v akom štádiu sa uvedené konanie nachádza, a obnovuje sa v plnom rozsahu aktívna legitímácia povinného (veriteľa pohľadávky). Právoplatné uznesenie o zastavení exekučného konania tak možno v konaní o poddlžníckej žalobe považovať za právnou skutočnosť, s ktorou je spojený prechod práv a povinností z oprávneného (žalobcu) na

povinného, tak ako to predpokladá § 92 ods. 2 a 3 OSP.

Nepripustenie zmeny účastníka konania na strane žalobcu by v danom prípade malo v podstate právny následok porovnateľný s neuplatnením práva na zaplatenie pohľadávky oprávneným prostredníctvom poddĺžnickej žaloby v súlade s § 109 ods. 2 Exekučného poriadku, v zmysle ktorého oprávnený zodpovedá povinnému za škodu, ktorá by mu tým prípadne vznikla.

Uvedený výklad tak podľa názoru ústavného súdu zohľadňuje i ochranu záujmov povinného, ktorý by v okolnostiach danej veci v dôsledku uplynutia času mohol stratiť oprávnenie úspešne uplatniť svoju pohľadávku proti svojmu dlžníkovi (poddĺžníkovi), resp. by sa jeho právo oslabilo. Pripustenie zmeny účastníka konania na strane žalobcu v konaní o poddĺžnickej žalobe by tak mohlo znamenať jedinou právnu cestu k uplatneniu pohľadávky povinného voči poddĺžníkovi.

Námietku nedostatočného odôvodnenia napadnutých uznesení krajského súdu ústavný súd nepovažoval za právne relevantnú, keďže krajský súd svoje právne úvahy odôvodnil relatívne podrobne, pri výklade a aplikácii relevantnej procesnoprávnej normy však nezohľadnil ústavné požiadavky zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka namietala rozpor právneho názoru krajského súdu s rozhodovaním iných senátov tohto odvolacieho súdu, ktorý v totožných veciach návrhu sťažovateľky na zmenu účastníka konania na strane žalobcu v konaní o poddĺžnickej žalobe vyhovel, keď zastavenie exekučného konania považoval za právnu skutočnosť, s ktorou sa uvedený právny následok spája. Ústavný súd sa oboznámil s rozhodovacou činnosťou krajského súdu v obdobných veciach, pričom zistil, že tieto sa zásadným spôsobom odchyľujú. Súčasne ústavný súd zistil, že sťažovateľka na tieto odlišné rozhodnutia nepoukázala v odvolaniach proti uzneseniam okresného súdu, ale až v dovolaniach podaných na najvyššom súde, a to zrejme z dôvodu ich vydania v krátkom čase pred prijatím namietaných uznesení krajského súdu (menej ako 1 mesiac). Krajský súd teda objektívne nemohol reagovať na opačné rozhodnutia iných senátov krajského súdu, a preto absenciu tejto časti argumentácie v odôvodnení jeho rozhodnutí ústavný súd nemohol posúdiť ako nedostatočnú.

Ústavný súd na základe uvedeného uzatvoril, že krajský súd z dôvodu prísne formálnej interpretácie aplikovaných ustanovení príslušných právnych predpisov, opomenul vziať do úvahy všetky súvislosti, ako aj dôsledky svojho rozhodnutia, čím zasiahol do označeného základného práva sťažovateľky.

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uzneseniami najvyššieho súdu a im predchádzajúcim postupom

Sťažnosti sťažovateľky smerujú aj proti postupu a uzneseniam najvyššieho súdu, ktorými boli dovolania sťažovateľky proti uzneseniam krajského súdu odmietnuté ako procesne neprípustné pre nesplnenie podmienok ustanovených v § 239 ods. 1 a 2 OSP a za súčasného konštatovania, že uznesenia krajského súdu nie sú postihnuté žiadnou z vád zmätočnosti uvedených v § 237 ods. 1 OSP. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľky nevysporiadal s jej námietkami uvedenými v dovolaniach, keďže dospel k nesprávnemu záveru, že odôvodnenie uznesení krajského súdu zodpovedá požiadavkám vyplývajúcim z § 157 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 2 OSP napriek tomu, že krajský súd sa podľa sťažovateľky v predmetných uzneseniach nevysporiadal s rozsiahlou argumentáciou sťažovateľky uvedenou v odvolaniach a svoje rozhodnutia nedostatočne právne odôvodnil. Krajský súd vec nesprávne právne posúdil, keď uznesenia okresného súdu, ktorými boli návrhy sťažovateľky na pripustenie zmeny účastníka konania o poddĺžnickej žalobe (podanej sťažovateľkou proti dlžníkom povinného) na strane žalobcu zamietnuté, potvrdil.

Dovolanie bolo podané na základe samostatného uznesenia krajského súdu, ktorým pripustil dovolanie z dôvodu, že ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Najvyšší súd však pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa sťažovateľky aplikoval príliš formalistický a reštriktívny výklad § 239 ods. 1 a 2 OSP, keď uviedol, že prípustnosť dovolania nie je možné vyvodiť z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, keďže tento výrok nebol súčasťou potvrdzujúceho rozhodnutia krajského súdu.

Najvyšší soud napadnutými uzneseniami dovolania sťažovateľky odmietol ako neprípustné bez toho, aby sa venoval materiálnej správnosti skutkových alebo právnych záverov napadnutých uznesení krajského súdu, ktorými boli potvrdené uznesenia okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľky na pripustenie zmeny účastníkov konania na strane žalobcu v konaní o poddĺžnickej žalobe.

Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Ústavný súd dodal, že právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého samotné nedostatočné zistenie skutkového stavu, nesprávne právne posúdenie veci alebo nepreskúmateľnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia nepredstavujú samy osebe odňatie možnosti konať pred súdom [podľa § 237 písm. f) OSP] ani iný dôvod prípustnosti dovolania, navyše, ak odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku ako celok zodpovedá parametrom zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 OSP), spĺňa podmienky ústavne konformného výkladu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vymedzujúcich podmienky prípustnosti dovolania.

Ústavný súd poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 42/98, v ktorom najvyšší zaujal stanovisko: „Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd pri vyhlásení rozsudku na pojednávaní 12. novembra 1997 nevysslovil, že proti nemu pripúšťa dovolanie. Výrok o prípustnosti dovolania proti svojmu rozsudku pojal až do výroku doplniaceho rozsudku. Predpokladom doplnenia rozsudku (na návrh alebo bez návrhu) je, že súd v rozsudku nerozhodol o niektorej časti predmetu konania, o trovách konania alebo o predbežnej vykonateľnosti (§ 166 ods. 1 O. s. p.). Výpočet dôvodov doplnenia rozsudku je taxatívny, doplnenie rozsudku nie je možné z iných, v tomto ustanovení neuvedených dôvodov. Doplnenie rozsudku výrokom o prípustnosti dovolania nie je doplnením rozhodnutia o časti predmetu konania. Ten je vymedzený skutkovým stavom opísaným v žalobe a žalobným návrhom. Napadnutým rozsudkom odvolací súd rozhodol o celom predmete konania, rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil v celom rozsahu. Z uvedeného dovolací súd vyvodzuje, že **doplniacim rozsudkom nie je možné vysloviť prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 písm. a/ O. s. p.**“

Totožné právne závery vo veci posudzovania prípustnosti dovolania za obdobných okolností vyslovil aj prof. Bulín, keď uviedol: «Téměř obecně se soudí, že v § 239 odst. 1 písm. a) jde o „legislativní opomenutí“, neboť každé rozhodnutí soudu, má-li být závazné, musí být vyjádřeno ve výroku. Z toho se dále vyvozuje, že vysloví-li odvolací soud přípustnost dovolání, musí tak učinit vždy ve výroku svého rozhodnutí, což platí nejen o rozsudku, ale i o usnesení, i když to – na rozdíl od § 238 – v § 239 výslovně uvedeno není. ... Přípustnost dovolání musí vyslovit odvolací soud ve výroku toho rozhodnutí, o jehož napadatelnost jde. Jde-li o částečný rozsudek odvolacího soudu nebo o jeho mezitímní rozsudek (§ 152 odst. 2), musí být přípustnost dovolání proti takovému rozsudku vyslovena již ve výroku tohoto rozsudku a ne až ve výroku konečného rozsudku. Odvolací soud nemůže totiž dodatečně připustit dovolání proti rozsudkům dříve vydaným (částečným nebo mezitímním). **Rovněž nemůže vyslovit přípustnost dovolání tzv. doplňujícím rozsudkem nebo doplňujícím usnesením.**» (Bulín, H.: Přípustnost dovolání založená výrokem odvolacího soudu, Právní praxe č. 8/1995, s. 482 a nasl.)

Poukazujúc na citované právne názory, s ktorými sa ústavný súd stotožňuje, nemožno preto napadnuté uznesenia najvyššieho súdu považovať za arbitrárne a nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol viesť k odopretiu prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

Ústavný súd s poukazom na uvedené zastáva názor, že najvyšší súd sa ústavne udržateľným spôsobom vysporiadal s dôvodmi prípustnosti dovolania v rozsahu potrebnom na rozhodnutie. V rozsahu potrebnom na posúdenie prípustnosti dovolania a bez toho, aby posudzoval správnosť skutkových alebo právnych záverov, ku ktorým dospel krajský súd, najvyšší súd v napadnutých uzneseniach podľa názoru ústavného súdu dostatočne reagoval na tvrdenia sťažovateľky o prípustnosti dovolania a tiež jej námietkam týkajúcim sa posúdenia naplnenia

	dovolacieho dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že: <u>Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uzneseniami Krajského súdu v Prešove porušené bolo.</u> <u>Uznesenia Krajského súdu v Prešove zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</u> <u>Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania.</u> <u>Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel.</u>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06, I. ÚS 331/09, I. ÚS 316/2011, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06, IV. ÚS 96/07, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06, II. ÚS 418/2012, IV. ÚS 238/07, I. ÚS 141/2011, II. ÚS 418/2012, III. ÚS 184/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 499/2011 Najvyšší súd Slovenskej republiky: 2 Cdo 42/98
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov § 92 ods. 2 zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov § 92 ods. 3 zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov § 109 ods. 1
klúčové slová	účastník konania - zmena práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na súdnu ochranu dovolanie - prípustnosť

spisová značka	I. ÚS 425/2015
populárny názov	doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov
sudca spravodajca	Marianna Mochnáčová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	19.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 ods. 3 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 5
analytická právna veta	Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Pritom nie je podstatné, či podľa názoru prokuratúry alebo všeobecného súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhý účastník konania. Ten rozhodne o tom, aké stanovisko zaujme.
skutkový stav a základné fakty	Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola doručená sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“). Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) bol sťažovateľ prepustený na slobodu s tým, že okresný súd jeho väzbu nahradil prijatím peňažnej záruky, ako aj jeho písomným sľubom, pričom mu boli zároveň uložené obmedzenia a povinnosti spočívajúce v zákaze vycestovania do zahraničia, zamestnať sa alebo sa preukázateľne uchádzať o zamestnanie, ako aj pravidelne dvakrát mesačne dostavovať sa k probačnému a mediačnému úradníkovi Okresného súdu Revúca. Prokurátor podal proti uzneseniu sťažnosť priamo do zápisnice z pojednávania, ktorú písomne odôvodnil 14. júla 2015. Uvedená písomnosť bola doručená advokátskej kancelárii, až 17. júla 2015. Krajský súd žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol a ponechal ho naďalej vo väzbe, neprijal peňažnú záruku, neprijal písomný sľub sťažovateľa a

	<p>väzbu sťažovateľa nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka. Sťažovateľ poukázal na to, že krajský súd o sťažnosti prokurátora rozhodol 16. júla 2015, t. j. jeden deň pred tým, ako boli písomné dôvody sťažnosti prokurátora doručené jeho obhajcovi do jeho sídla poštou. Sťažovateľovi do väznice uvedená písomnosť nebola doručená vôbec. Z uvedeného podľa sťažovateľa vyplýva, že mu bola odňatá možnosť vyjadriť sa k dôvodom sťažnosti prokurátora, pretože uvedená písomnosť mu nebola doručená a jeho obhajcovi bola doručená až deň po rozhodnutí krajského súdu. Nedoručením písomných dôvodov sťažnosti prokurátora sťažovateľovi, bolo sťažovateľovi znemožnené vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam jeho väzby a k porušeniu zásady rovnosti zbrání, zásady kontradiktórnosti konania, ako aj práva na spravodlivý súdny proces.</p> <p>Ústavný súd prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru a vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Podstata argumentácie sťažovateľa spočíva v tvrdení, podľa ktorého nedoručením dôvodov sťažnosti prokurátora došlo k porušeniu princípu kontradiktórnosti konania, porušeniu jeho práva na obhajobu, a tým aj práva na spravodlivé súdne konanie pri rozhodovaní o väzbe. Podľa názoru krajského súdu k porušeniu práv sťažovateľa nedošlo, pretože tak sťažovateľ, ako aj jeho obhajca poznali argumentáciu prokurátora k podanej sťažnosti, pretože túto použil už vo svojom stanovisku k žiadosti sťažovateľa o prepustenie na slobodu. Ústavný súd považuje za potrebné predovšetkým poukázať na svoju doterajšiu judikatúru (napr. sp. zn. II. ÚS 18/2013), v ktorej už uviedol, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy vyjadrené v čl. 6 ods. 1 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 ods. 1 dohovoru sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky uvedené v odseku 1 nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade v čl. 5 ods. 4 dohovoru. Z doterajšej judikatúry vyplýva, že určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, i keď nemusia byť nutne rovnaké, ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 ods. 1 dohovoru pri rozhodovaní vo veci samej. V každom prípade musí mať osoba vo väzbe možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe. Vždy musí byť zaručená kontradiktórnosť konania a rovnosť zbrání (de Wilde c. Belgicko, Trzaska c. Poľsko a ďalšie).</p> <p>Osoba vo väzbe musí mať možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti ponechaniu vo väzbe. Musí jej byť daná možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam prokurátora o odôvodnenosti trvania väzby a vyvracať ich. Pre tento účel jej nemôže byť odopreté právo oboznámiť sa s dôkazmi a skutočnosťami, o ktoré by sa malo opierať rozhodnutie súdu o väzbe (kontradiktórnosť konania). Procesný postup súdu musí zabezpečiť, aby bola obvinenému, resp. obžalovanému v týchto smeroch poskytnutá rozumná príležitosť obhajovať svoje záujmy za podmienok, ktoré ho nepostavia do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhou stranou (princíp rovnosti zbrání). Zabezpečenie kontradiktórnej povahy konania a rešpektovanie princípu rovnosti zbrání predstavujú základné procesné garancie uplatniteľné vo veciach týkajúcich sa pozbavenia osobnej slobody väzbou (III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013).</p> <p>Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Pritom nie je podstatné, či podľa názoru prokuratúry alebo všeobecného súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhý účastník konania. Ten rozhodne o tom, aké stanovisko zaujme.</p> <p>Porušenie tohto práva treba považovať za porušenie práva na spravodlivý súdny proces, ktoré musí byť dodržiavané nielen v konaní vo veci samej, ale aj v rámci preskúmania dôvodnosti väzby.</p> <p>Pri skúmaní daného prípadu je potrebné z pohľadu ústavného súdu najprv konštatovať, že medzi účastníkmi konania je nesporné, že dôvody sťažnosti prokurátora neboli sťažovateľovi, resp. jeho obhajcovi zo strany súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci vôbec doručené pred vydaním uznesenia krajského súdu zo 16. júla 2015, a preto sa sťažovateľ nemohol k týmto dôvodom vyjadriť. Podľa presvedčenia ústavného súdu stanovisko</p>

	<p>krajského súdu nemožno akceptovať. Posúdenie otázky, či dôvody sťažnosti prokurátora obsahujú nové okolnosti a či je preto z pohľadu sťažovateľa potrebné sa k nim vyjadrovať, je výlučne vecou sťažovateľa, lebo iba on môže posúdiť otázku potreby reagovať na argumentáciu protistrany.</p> <p>Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že:</p> <p><u>Základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici porušené boli.</u></p> <p><u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u></p> <p><u>Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel.</u></p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: II. ÚS 18/2013, III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013, I. ÚS 230/03, IV. ÚS 186/09, II. ÚS 18/2013, II. ÚS 18/2013</p> <p>ESĽP: de Wilde c. Belgicko, Trzaska c. Poľsko</p>
súvisiace právne predpisy	zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
klúčové slová	<p>Súd - procesný postup</p> <p>práva a slobody – základné ľudské práva a slobody - právo na osobnú slobodu</p> <p>väzba - žiadosť o prepustenie</p> <p>princíp a zásady (zjednotenie pojmov) - kontradiktórnosť</p>

spisová značka	I. ÚS 469/2015
populárny názov	Nápadne nevýhodné podmienky - reštitúcie
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	19.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>
analytická právna veta	<p>Rozporuplný postoj k vlastníctvu, ktorý bol vyhláškou č. 47/1969 Zb. o cenách stavieb v osobnom vlastníctve a o náhradách pri vyvlastnení nehnuteľností celkom zámerne zavedený, musí nutne nájsť svoj výraz pri úvahe o tom, čo treba chápať ako „nápadne nevýhodné podmienky“ pri aplikácii všetkých reštitučných zákonov. Nemôže preto slúžiť ako zábrana, aby v súčasnej dobe bol realizovaný zámer daný cit. zákonom, t. j. reštitúcia majetku osobám, ktorým bol štátom odňatý, aj keď ide len o čiastočnú nápravu krívd.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietali porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku.</p> <p>Obvodný pozemkový úrad v Bratislave priznal sťažovateľom ako oprávneným osobám podľa § 6 ods. 1 písm. k) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „reštitučný zákon“) vlastnícke právo k dotknutým pozemkom. Pre vznik nároku na navrátenie vlastníckeho práva k pozemkom podľa § 6 ods. 1 písm. k) reštitučného zákona sa vyžadovala kumulatívna existencia tiesne a nápadne nevýhodných podmienok pri uzavieraní kúpnej zmluvy. V súdnom konaní o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu nebolo sporné, že kúpna zmluva bola uzavretá v tiesni. Manželia N. a Mesto namietali existenciu nápadne nevýhodných podmienok a súdy oboch inštancií pri preskúmaní rozhodnutia správneho orgánu sa zaoberali záverom o existencii nápadne nevýhodných</p>

	<p>podmienok pri uzavieraní kúpnej zmluvy.</p> <p>Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na návrh O. N., P. N. a hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Bratislave zrušil a vec vrátil už jeho právnomu nástupcovi Okresnému úradu Bratislava na nové konanie. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým rozhodnutím tak, že uvedený rozsudok krajského súdu potvrdil, pričom obidva súdy „vyhodnotili existenciu nápadne nevýhodných podmienok tak, že ich existenciu nezistili. Odôvodnili to tým, že cena podľa kúpnej zmluvy bola stanovená v súlade s vtedy platným a účinným cenovým predpisom, že vtedajšie právne predpisy neumožňovali dojednať vyššiu cenu. Súdy tak otázku nápadne nevýhodných podmienok kúpnej zmluvy zúžili výlučne na výšku ceny... Sťažovatelia namietali, že najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí rozhodol úplne opačne, ako rozhodol predtým v rovnakej (nie podobnej, ale rovnakej) veci, a že sa najvyšší súd "nevyrovnal jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné ... v dôsledku čoho je napadnuté rozhodnutie (a v rovnakom rozsahu aj prvostupňový rozsudok) arbitrárne..."</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Čl. 127 ods. 1 ústavy umožňuje ústavnému súdu preskúmať napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či tieto rozhodnutia, resp. v nich vyslovené závery sú alebo nie sú v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotným rozhodovaním mohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, alebo ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné.</p> <p>Európsky súd pre ľudské práva a zhodne aj ústavný súd kladie nároky na kvalitu odôvodnenia, ale v rozsahu skutkových okolností a právnych argumentov, ktoré sú podstatné pre meritum sporu. Rozsah odôvodnenia predurčuje povaha veci. V jednoduchom spore stačí jednoduché odôvodnenie. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že argumenty týkajúce sa práv a slobôd vyplývajúcich z dohovoru sú veľmi významné argumenty, ktoré vnútroštátne súdy nesmú opomenúť a musia sa s nimi vyrovnáť (Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg, rozsudok z 28. 6. 2007 k sťažnosti č. 76240/01).</p> <p>Ústavný súd viackrát uviedol, že povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých rozhodnutie založil. „Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. m. m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).“ (IV. ÚS 57/2014) Ústavný súd vo viacerých rozhodnutiach bližšie konkretizoval, že „Vyrovnáť sa“ s argumentom účastníka konania teda znamená uviesť dôvody na prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov. Ak súd argument odmietne, musí ho v odôvodnení rozhodnutia buď vyvrátiť, alebo spochybniť, prípadne vysvetliť, z akého dôvodu uvedený argument nie je právne relevantný v okolnostiach prípadu. Nestačí, ak súd na argument účastníka konania zareaguje, ale vyrovná sa s ním nedostatočne, „stručným konštatovaním“. Inak povedané, nestačí formálne zaoberanie sa námietkou účastníka konania. Súd sa s argumentom musí vyrovnáť dostatočne. Ak argument odmietne, musí dostatočným spôsobom uviesť, z akého dôvodu (prečo) argument pokladá za nesprávny. Argumenty súdu uvedené pre odmietnutie argumentov účastníka konania musia byť jasné, zrozumiteľné, dostatočne konkrétne, aby naozaj vyvracali alebo spochybňovali argumenty účastníka konania.</p> <p>Za arbitrárne zaoberanie sa argumentmi možno označiť všeobecné konštatovanie súdu, že argumenty účastníka sú nesprávne alebo irelevantné, ak súd vôbec nevysvetlí alebo iba nedostatočne vysvetlí, prečo ich považuje za nesprávne alebo irelevantné. Čím dôkladnejšia a podrobnejšia je argumentácia účastníka konania, tým dôkladnejšia musí byť aj argumentácia súdu, ktorou predložené argumenty spochybňuje alebo vyvracia.</p> <p>Ústavný súd konštatoval, že sťažnosť sťažovateľov je čiastočne opodstatnená a dôvodná, pretože skutkové a tiež právne závery napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu sú z pohľadu ústavného prieskumu spochybiteľné,</p>

rozporuplné, ale tiež nepresvedčivé a prima facie, preto nemôžu v právnom štáte z ústavnoprávneho pohľadu obstáť.

Najvyšší súd vôbec nereagoval na podstatné argumenty sťažovateľov uvedené aj v odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu k tomu, že správny orgán, „postupoval v súlade s názorom ústavného súdu vysloveným vo veci I. ÚS 154/08, z ktorého jednoznačne vyplýva, že výška kúpnej ceny nemôže byť jediným kritériom pre určenie, či kúpna zmluva bola alebo nebola uzavretá za nápadne nevýhodných podmienok...“, a tiež k tomu, že sa najvyšší súd zjavne odklonil od svojej judikatúry, keď nie v podobnej, ale úplne rovnakej veci inej reštituentky (rozsudok sp. zn. 6 Sžo 193/2010 z 24. augusta 2011) rozhodol opačne, svoj odklon od svojej predchádzajúcej judikatúry nijako nevysvetlil, čím je jeho rozhodnutie voči sťažovateľom nielen diskriminačné, ale aj arbitrárne.

Vychádzajúc zo záverov najvyššieho súdu, námietok sťažovateľov a konštatovaní ústavného súdu, je nad mieru rozumných pochybností zrejmé, že odvolací súd nedal sťažovateľom žiadnu odpoveď na ich kľúčové námietky uvedené v odvolaní a jeho doplnení, čo nemožno z ústavnoprávneho hľadiska akceptovať. V tak citlivej veci (reštitučný nárok) sťažovatelia podľa správneho orgánu preukázali predpoklady splnenia znakov tiesne a nápadne nevýhodných podmienok, ktoré by zakladali aj ich nárok na vydanie nehnuteľností podľa reštitučného zákona. Navyše najvyšší súd (aj krajský súd) v závere svojich rozsudkov konštatovali, že povinná osoba v rozpore s reštitučným zákonom previedla sporné pozemky na iné fyzické osoby, pričom vedela o tom, že je uplatnený nárok na ich vydanie. Fyzické osoby sa teraz bránia tým, že neboli splnené obe kumulatívne podmienky (tieseň a nápadne nevýhodné podmienky pri predaji pozemkov – a tvrdia, že kúpna cena na vykúpenie týchto pozemkov podľa vtedy platnej vyhlášky bola v poriadku) a okrem toho poukazujú na to, že uvedené pozemky nie je možné vydať, keďže ide o pozemky už zastavané. Závery najvyššieho súdu z tohto pohľadu majú charakter nespravodlivého rozhodnutia voči sťažovateľom a predlžujú ich právnu neistotu do tej miery, že ochrana ich vlastníckych práv sa stáva iluzórnou predstavou. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenal, že ak krajský súd uviedol, že podľa jeho názoru nebola splnená podmienka nápadne nevýhodných podmienok a najvyšší súd potom konštatoval, že z doteraz vykonaného dokazovania nebola preukázaná tieseň a zároveň nápadne nevýhodné podmienky pri predaji pozemkov, a preto nebolo potrebné reagovať na ďalšie právne námietky účastníkov konania uvedené v odvolaní, ústavný súd považoval tieto závery za nepresvedčivé, najmä vo vzťahu k už vyslovenému právnomu názoru ústavného súdu k týmto otázkam v jeho náleze sp. zn. I. ÚS 154/08 z 26. februára 2009 a tam uvedenú judikatúru najvyššieho súdu v obdobnej veci [napr. tieseň nemožno chápať ako jednorazový akt, ale aj v širších súvislostiach ako dlhodobý proces, ktorého výsledkom bolo to, že fyzická osoba urobila ako vlastníč úkon, ktorý by inak v právnom štáte neurobila (porovnaj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 93/97)], podľa tohto nálezu mal postupovať aj správny orgán. Námietky sťažovateľov sú v tomto smere jasne prezentované v ich odvolaní, pričom sa opierajú aj o inú judikatúru najvyššieho súdu v rovnakej veci.

Ústavný súd vo veci sp. zn. I. ÚS 154/08 (na ktoré právne názory nie je dôvod neprihliadať aj v tejto veci, pozn.) už uviedol: «Rovnako ako požiadavku „tiesne“ treba aj požiadavku „nápadne nevýhodných podmienok“ posudzovať vždy v konkrétnom prípade s prihliadnutím na konkrétne okolnosti. V tomto smere všetky doteraz konajúce orgány verejnej moci v súvislosti s predpokladom „nápadne nevýhodných podmienok“ v kúpnej zmluve len uviedli, že ak kúpna cena zodpovedala vtedy platným cenovým predpisom [vyhláška č. 47/1969 Zb. o cenách stavieb v osobnom vlastníctve a o náhradách pri vyvlastnení nehnuteľností, (ďalej len „vyhláška“)], predajom sporných nehnuteľností štátu nebola sťažovateľka znevýhodnená.

Ústavný súd aj v tomto prerokovávanom prípade považoval za nutné vychádzať z konkrétneho skutkového stavu, rešpektovať reštitučný charakter zákona č. 503/2003 Z. z. spolu so špecifickými rysmi predchádzajúcej spoločnosti (pred rokom 1990), ktorá nie vždy uznávala a najmä dodržiavala ľudské práva a slobody vzťahujúce sa najmä na majetok, čo nepochybne vyplývalo z vtedajšieho ekonomicko-politického poňatia vlastníctva a nasledujúcich skutkových okolností.

Cenová vyhláška svojou koncepciou a konkrétnymi ustanoveniami jednak odrážala delenie vlastníctva na osobné a súkromné, ako bolo vytvorené marxistickou ekonomickou náukou, jednak zásadu vtedajšieho československého práva, že pozemok nemožno kvalifikovať ako predmet osobného vlastníctva, ako vyjadrenie cieľového zámeru, že všetky pozemky majú byť v budúcnosti vlastníctvom štátu. Vyvodzuje z toho dôsledky, ktoré nemôžu byť prijateľné v demokratickej spoločnosti hlavne tým, že diskriminovala veľmi výrazne dve skupiny vlastníkov, ktorým by inak patrilo rovnaké postavenie a ich vlastníckemu právu rovnaký zákonný obsah. V konkrétnom prípade išlo o pozemky, ktoré boli posúdené ako súkromné vlastníctvo podľa § 15 cit. vyhlášky. Pokiaľ však nejaké pozemky už slúžili alebo mali slúžiť svojim určením na realizáciu osobného vlastníctva, napr. v podobe rodinného domčeka, boli posudzované odlišne a vyhláška v § 14 ustanovovala cenu za 1 m² až desať či viacnásobne vyššiu. Znamenalo to, že pozemky, na ktorých už stáli napr. rodinné domčeky, zostávali naďalej vlastníctvom majiteľov týchto domčekov a pri predaji či vyvlastnení sa na ne vzťahovala sadzba podľa § 14 tejto cenovej vyhlášky.

Tento rozporuplný postoj k vlastníctvu, ktorý bol vyhláškou celkom zámerne zavedený, musí nutne nájsť svoj výraz pri úvahe o tom, čo treba chápať ako „nápadne nevýhodné podmienky“ pri aplikácii všetkých reštitučných zákonov, teda aj zákona č. 503/2003 Z. z. Nemôže preto slúžiť ako zábrana, aby v súčasnej dobe bol realizovaný zámer daný cit. zákonom, t. j. reštitúcia majetku osobám, ktorým bol štátom odňatý, aj keď ide len o čiastočnú nápravu krívd. V súdnej veci je preto potrebné prisvedčiť tomu, že bola porušená ekvivalentnosť dohodnutých zmluvných plnení a že k prevodu pozemku na štát došlo za nápadne nevýhodných podmienok.»

Reštitučné zákony vo všeobecnosti predstavujú právnu úpravu zmiernenia majetkových a iných krívd z obdobia od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Je to právna úprava, ktorá mala prispieť k zmierneniu rozsiahlych krívd, ku ktorým došlo v pomerne dlhom období v oblasti občiansko-právnych a administratívno-právnych vzťahov. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul).

Ústavný súd upozornil aj na zákon č. 480/1991 Zb. o dobe neslobody, ktorý je súčasťou nášho právneho poriadku a ktorý v § 1 ustanovil, že v rokoch 1948 až 1989 komunistický režim porušoval ľudské práva i svoje vlastné zákony. V tejto súvislosti bolo preto zo strany všeobecných súdov potrebné venovať veci náležitú pozornosť a ich reštitučný nárok posudzovať prizmou ochrany základných práv a slobôd v spojení nápravou krívd spôsobených totalitným režimom v období neslobody.

Z uvedeného pohľadu je odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu nepresvedčivé, nereaguje ani na odlišnú vlastnú judikatúru, či rozhodnutia ústavného súdu, a teda porušujúce základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd nevyhovел tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali vysloviť porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, pretože vec bola vrátená na ďalšie konanie najvyššiemu súdu a nie je ešte právoplatne skončená. Ústavný súd nie je ďalšou odvolacou inštanciou proti rozhodnutiam všeobecných súdov a posudzuje len ústavnosť ich rozhodnutí či konaní, ktoré sú predmetom sťažnosti. Nerozhoduje o tom, komu majetok, o ktorom sa v reštitučnom konaní rozhoduje, patrí, či prípadne nepatrí, pretože na to je v súčasnosti najvyšší súd, ktorý bude prípad sťažovateľov znovu posudzovať pri súčasnej aplikácii záverov daných týmto nálezom.

Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že:

Základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky porušené boli.

	<u>Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</u> <u>Sťažovateľom priznal náhradu trov právneho zastúpenia.</u> <u>Vo zvyšku sťažnosti nevyhovel.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 13/00, I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00, I. ÚS 230/04, III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06, IV. ÚS 57/2014, I. ÚS 154/08 Najvyšší súd Slovenskej republiky: 5 Cdo 93/97 ESLP: Garcia Ruiz proti Španielsku z 21. 1. 1999, bod 26, H. v. Belgium. séria A, 1987, č. 127-B, s. 35, bod 53, Van de Hurk v. the Netherlands. séria A, č. 288, 1994, s. 20, bod 61, Ruiz Torija v. Spain. séria A, 1994, č. 303-A, s. 12, bod 29, Case of Hiro Balani, séria A, 1994, č. 303-B; zhodne Georgiadis v. Greece, rozsudok z 29. 5. 1997. Rep. 1997-III, fasc. 38, Suominen v. Finland, bod 37, Vetrenko v. Moldova, rozsudok z 18. 5. 2010 k sťažnosti č. 36552/02, Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg, rozsudok z 28. 6. 2007 k sťažnosti č. 76240/01
súvisiace právne predpisy	zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov § 6 ods. 1 písm. k)
klúčové slová	Nehnutelnosť - cena nehnuteľností opravný prostriedok - proti rozhodnutiu správneho orgánu práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na súdnu ochranu odvolanie - odvolacie dôvody arbitrážnosť právny štát pozemok, pozemkové právo - zastavaný judikatúra tieseň moc - štátna rozhodnutie - odôvodnenie doba neslobody práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na spravodlivý proces

spisová značka	I. ÚS 505/2015
populárny názov	Zmena správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	13.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6
analytická právna veta	Pri zachovaní spravodlivej rovnováhy medzi správaním sankcionovaným v súlade s ústavne konformným zákonom a verejným záujmom, kvôli ochrane ktorého má subjekt práva zákonom ustanovenú povinnosť rešpektovať daný zákonom chránený záujem, samu zmenu správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní nemožno označiť za protiústavné uplatnenie práva.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ podal správnu žalobu, ktorou navrhol, aby Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) zrušil rozhodnutie Protimonopolného úradu Slovenskej republiky (ďalej len „protimonopolný úrad“), ktorý mu uložil pokutu za porušenie zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 136/2001 Z. z.“ alebo „zákon o ochrane hospodárskej súťaže“). Sťažovateľ žalobou namietol, že protimonopolný úrad pochybil, keď pri novom stanovení pokuty v druhostupňovom rozhodnutí nepoužil pre sťažovateľa priaznivejší metodický predpis protimonopolného úradu. Krajský súd žalobný dôvod sťažovateľa akceptoval a konštatoval, že metodický predpis 2 bol pre sťažovateľa priaznivejší, a teda protimonopolný úrad ho mal pri stanovení pokuty použiť. Protimonopolný úrad podal proti rozsudku krajského súdu odvolanie, ktorému Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vyhovel. Sťažovateľ sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej

	<p>len „ústavný súd“) namietol porušenie svojich základných práv podľa čl. 50 ods. 6, čl. 46 ods. 1 a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho súdu. Podľa sťažovateľa došlo napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu k porušeniu jeho základného práva na použitie právneho predpisu pri ukladaní sankcie, ktorý je pre páchatel'a priaznivejší, podľa čl. 50 ods. 6 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru a základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ústavy tým, že protimonopolný úrad pri novom uložení pokuty sťažovateľovi druhostupňovým rozhodnutím nepoužil nový interný predpis pre ukládanie pokút, ktorý bol pre sťažovateľa priaznivejší, a práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru tým, že protimonopolný úrad druhostupňovým rozhodnutím zvýšil pokutu uloženú sťažovateľovi prvostupňovým rozhodnutím, čím porušil zásadu zákazu reformatio in peius.</p> <p>Sťažovateľ uviedol, že existuje rozsiahla judikatúra k záveru, že správne konanie vedené pred PMÚ má kvazitrestný charakter. Z tohto dôvodu sa naň rovnako aplikujú primerane zásady trestného práva. Podľa názoru sťažovateľa pritom neexistuje žiadny dôvod, prečo by sa v takom prípade nemala aplikovať na správne konanie pred PMÚ aj trestnoprávna zásada zákazu reformatio in peius.</p> <p>Podľa názoru sťažovateľa sa buď určitá zásada v správnom trestaní aplikuje alebo nie. Záver, že aplikácia zásady záleží od posúdenia konkrétnych okolností, by spôsoboval nejasnosti pri aplikácii tejto zásady a je tak sám protiústavný. Sťažovateľ je presvedčený, že aj z hľadiska zásady právnej istoty a legitímnych očakávaní, ktorých požiadavkou je, aby zákony v právnom štáte boli pochopené dostatočne a aby umožňovali ich adresátom urobiť si aspoň základnú predstavu o svojej právnej situácii, bol Najvyšší súd povinný minimálne špecifikovať hranice alebo stanoviť indicie, kedy sa určitá trestná zásada v správnom trestaní ešte použije a kedy už nie.</p> <p>Sťažovateľ ďalej namieta, že právo na spravodlivý proces bolo porušené i tým, že mu bola odňatá možnosť podania riadneho opravného prostriedku proti zvýšenej pokute. PMÚ navýšením sankcie z dôvodu, ktorý nebol uplatnený pri uložení sankcie (zvýšenie pokuty z dôvodu plnenia funkcie tajomníka údajného kartelu) v Prvostupňovom rozhodnutí porušil zásadu dvojinstančnosti správneho konania.</p> <p>Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí a rozhodol, že sťažnosť v časti namietajúcej porušenie čl. 50 ods. 6 a čl. 20 ústavy odmieta pre zjavnú neopodstatnenosť. Ústavný súd sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu priznaného čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 dohovoru prijal na konanie.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Case-law Európskeho súdu pre ľudské práva</p> <p>V porovnaní s ochranou zaručenou podľa čl. 46 ods. 1 ústavy užšia je ochrana čl. 6 ods. 1 dohovoru v správnom súdnictve, kde EŠLP vylúčil spod režimu čl. 6 ods. 1 také spory pred správnymi súdmi, ktoré spadajú výlučne do oblasti verejného práva. Za „trestné delikty“ EŠLP uznal aj správne delikty (priestupky), dokonca bez ohľadu na ich závažnosť a závažnosť sankcií za ne ukladaných. Súd konal o priestupkoch v cestnej premávke, o priestupkoch proti verejnému poriadku, o priestupkoch v stavebnej výstavbe, v oblasti spotrebiteľských cien, predpisov o hospodárskej súťaži, daňových predpisov, či predpisov o dovoze. Case-law EŠLP vykazuje istú rozkolísanosť na rozhraní trestného a správneho práva. Napríklad o práve hospodárskej súťaže vyslovil názor, podľa ktorého opatrenie majúce za cieľ odstrániť nežiaduce obmedzenie hospodárskej súťaže nie je trestným obvinením. No možno sa stretnúť aj s opačným názorom založeným na charaktere sankcie, ktorej cieľom bolo nielen napraviť nežiaduci stav, ale aj trestať.</p> <p>Pri rozhodovaní, či ide o „trestné“ delikty podľa čl. 6 dohovoru, EŠLP prihliada na tri kritériá (Engel and Others v. the Netherlands, séria A, č. 22):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kvalifikácia skutku podľa vnútroštátneho práva. 2. Povaha deliktu vzhľadom na to, či jeho subjektom môže byť každý, ako to je typické pre správne priestupky a iné správne delikty, za ktoré sa ukládajú sankcie z titulu všeobecnej správy, alebo či subjektom deliktu môže byť iba určitý obmedzený okruh osôb (napr. vojaci, väzni, príslušníci slobodného povolania atď.), ako to je typické pre disciplinárne delikty.

3. Prísnosť sankcie, a to z hľadiska jej druhu a výmery. Sankcia odňatia slobody zásadne kvalifikuje čin ako trestný okrem prípadu, ak ide o celkom krátke, najviac niekoľko dní trvajúce sankcie vykonávané v osobitných podmienkach (napr. v prípade vojakov). Posudzuje sa predovšetkým sankcia ustanovená v zákone, konkrétne uložená sankcia má druhotný význam. Ďalej sa berie do úvahy účel sankcie, menovite to, či má len reparačný alebo naopak, represívny a preventívny účel typický pre trestné sankcie. Druhotný význam majú aj následky sankcie, napr. to, či sa sankcia zapisuje do trestného registra.

Zákaz reformatio in peius v rozhodnutiach ústavného súdu

Ústavný súd vyvodil zásadu zákazu reformatio in peius pomocou historickej metódy zužitkujúcej poznatky antického rímskeho práva:

„Zákaz reformationis in peius (Sudcovi, ktorý prejednávava odvolanie, nie je dovolené zmeniť rozsudok k horšiemu – Reformatio in peius iudiciappellato non licet“) (porov. Digesta 49, 1, 1, pr. Ulpianus) je jedna z esenciálnych zásad trestného procesu. Ide o zásadu rímskoprávnej tradície zakotvenú v európskej právnej kultúre a do dnešných dní sa nachádzajú v právnych poriadkoch štátov Európy ako imanentná súčasť všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich trestný proces, v Slovenskej republike nevynímajúc. Zákaz reformationis in peius, teda zásadu, že postavenie obvineného sa nemôže zhoršiť iba tým, že využije právo na podanie opravného prostriedku, je potrebné dôsledne chápať ako garanciu slobody odvolacieho práva a v dôsledku toho i práva na obhajobu. Ide však prirodzene iba o situáciu, keď obžaloba rozhodnutie nenapadla.

Ústavný súd v historizujúcej dedukcii zásadu zákazu reformatio in peius výslovne vzťahol aj na správne konania, ba aj na disciplinárne konania vedené proti sudcom.

„Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je dodržanie zásady zákazu reformatio in peius, ktorá sa podľa názoru ústavného súdu musí dodržať nielen v trestných veciach, resp. správnych veciach, ale i v disciplinárnych konaniach vedených proti sudcom ako predstaviteľom nezávislej súdnej moci, ktorým hrozí pozbavenie osobnej slobody, alebo aj iná závažná ujma, napr. zbavenie funkcie sudcu, trestné stíhanie sudcu a pod., keďže na toto konanie sa primerane vzťahujú a aplikujú aj príslušné ustanovenia Trestného poriadku...“ (III. ÚS 392/2010).

Z hľadiska otázky, či zásada zákazu zmeny rozhodnutia prvostupňového správneho rozhodnutia k horšiemu patrí do správneho konania, nezaškodí pripomenúť, že historickú metódu nemožno označiť za kľúčovú a rozhodujúcu pre zachovanie či vyradenie zákazu reformatio in peius z množiny prvkov implikovaných v základnom práve na ochranu orgánom verejnej správy v zákonom ustanovených prípadoch. Definitívna odpoveď závisí od účelu tohto základného práva, ktorý treba vymedziť pomocou viacerých ďalších výkladových metód.

Zákaz reformatio in peius v právnych názoroch súdov v Českej republike

Podľa čl. 152 ods. 1 ústavy v Slovenskej republike zostávajú v platnosti ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ak neodporujú ústave. Jedným z prameňov práva, ktoré podľa čl. 152 ods. 1 ústavy zostávajú v platnosti, je ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza LISTINA ZÁKLADNÝCH PRÁV A SLOBÔD ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej len „listina“).

Rozdiely medzi čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 31 ods. 1 a 2 listiny sú formulačné, do istej miery dané aj inými gramatickými pravidlami stavby vety v slovenskom jazyku a v českom jazyku. Formulačné rozdiely týchto ústavných noriem nemajú právny význam, lebo v okolnostiach prípadu nevedú k rozdielnemu právnemu účinku.

S prihliadnutím na tieto okolnosti pre spor o implikáciu zásady zákazu reformatio in peius v správnom konaní majú význam aj právne názory súdov Českej republiky. Ústavný súd Českej republiky (ďalej len „Ústavný súd ČR“) konštatoval, že zákaz reformatio in peius sa v správnom poriadku (zákon č. 71/1967 Zb.) nenachádzal a že túto zásadu nemožno vyvodiť na aplikácii vo

veciach správneho trestania ani per analogiam. Ústavný súd ČR ďalej uviedol, že pre oblasť správneho trestania nie je možné z ústavnoprávnych predpisov vyvodit' všeobecný zákaz zmeny rozhodnutia v neprospech odvolateľa. Takýto zákaz nemožno vyvodit' ani z ľudského práva na spravodlivý proces zakotveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ani z čl. 36 ods. 1 listiny a ani z čl. 2 ods. 2 Dodatkového protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (uznesenie III. ÚS 880/08 z 28. januára 2009).

Aj Najvyšší správny súd Českej republiky dospel k záveru, že zákaz zmeny k horšiemu v neprospech odvolateľa nie je možné pre oblasť správneho trestania vyvodit' z ústavnoprávnych predpisov ani z práva na spravodlivý proces priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru (6As/63/2006-102 z 20. 12. 2007; 1As/26/2008-69 z 18. 6. 2008).

Zákaz reformatio in peius podľa slovenskej právnej vedy a všeobecných súdov

„Zmena rozhodnutia je vhodná vždy, keď prvostupňový orgán nesprávne použil hmotnoprávny predpis alebo oprel svoje rozhodnutie o nedostatočne zistený skutkový stav veci (odvolací orgán má podľa odseku 1 povinnosť doplnením konania získať spoľahlivý podklad pre svoje rozhodnutie), ďalej keď prvostupňový orgán neúplne alebo nesprávne zhodnotil vykonané dôkazy (môže spočívať vo vecnom pochybení pri vyvodzovaní záverov v odborných otázkach, napr. chybný výpočet, nesprávne vyhodnotenie technických údajov, ekonomických javov a pod.), alebo keď správny orgán prvého stupňa nerešpektoval pri nezmenených skutkových okolnostiach právny názor (napr. vyslovený v predchádzajúcom odvolacom konaní druhostupňovým orgánom podľa § 59 ods. 3 alebo v súdnom konaní v prípade, keď súd podľa § 250j ods. 2 O. s. p. zrušil aj rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa). Odvolací orgán je povinný zmeniť každé nezákonné rozhodnutie, a to aj v neprospech odvolateľa (pokiaľ to výslovne nevylučuje osobitný zákon) alebo aj nad rámec jeho návrhov. To znamená, že jednak môže účastníkovi konania „dať viac“ než sám žiada, jednak môže jeho situáciu v porovnaní s rozhodnutím orgánu prvého stupňa zhoršiť. Táto jeho právomoc vyplýva z cieľa odvolacieho konania, ako i z úlohy odvolacieho orgánu v ňom (jeho rozhodovanie nie je viazané na závery orgánu prvého stupňa, má právomoc samostatne hodnotiť podklady pre rozhodovanie, posudzovať vec po právnej stránke a samostatne rozhodnúť i na základe nových zistených skutočností).“ (Košíčiarová, S. Správny poriadok – Komentár s novelou účinnou od 01.01.2004. Šamorín: Heuréka 2004, s. 247 – 248)

„Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím, či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami ako ten o koho práva v konaní ide.“ (uznesenie najvyššieho súdu 5 Sžo 14/2011 z 29. februára 2012)

„Z dikcie zákonných ustanovení je zřejmé, že odvolací orgán má rozsiahle oprávnenia nielen čo do rozsahu prieskumnej činnosti, ale aj vo vzťahu k spôsobu rozhodnutia o odvolaní. Odvolací orgán pri svojom rozhodovaní nie je viazaný návrhmi odvolateľa. Naopak, zákon mu ukladá povinnosť zrušiť, resp. zmeniť každé nezákonné rozhodnutie, a to aj mimo rámca dôvodov odvolania. Pri zmene rozhodnutia v dôsledku toho môže preskúmané rozhodnutie zmeniť aj v neprospech odvolateľa (t. j. neuplatňuje sa zákaz reformatio in peius), ba dokonca môže rozhodnúť aj nad rámec návrhov odvolateľa (reformatio in melius).“ (rozsudok najvyššieho súdu 7 Sž 110/02 z 10. decembra 2002)

O desať rokov najvyšší súd tento názor potvrdil formuláciou: „Odvolanie podľa správneho poriadku je vybudované na apelačnom princípe a druhostupňový orgán je zásadne oprávnený rozhodnúť vo veci. Odvolací orgán nie je v žiadnom smere viazaný závermi prvostupňového orgánu. Samostatne hodnotí vec zo skutkovej a právnej stránky. Dôsledkom tohto postupu je skutočnosť, že situácia účastníka konania môže byť rozhodnutím odvolacieho orgánu aj zhoršená, t. j. odvolací orgán môže rozhodnúť aj v neprospech odvolateľa. V

správnom konaní neplatí zásada reformatio in peius (na rozdiel od § 82 ZOP).“ (uznesenie najvyššieho súdu 5 Sžo 14/2011 z 29. februára 2012)

„(...) značná časť procesných práv, ktoré prislúchajú obvinenému v trestnom konaní sa prostredníctvom judikatúry aplikuje aj vo veciach správneho trestania. To však neznamená, že sa v rámci správneho trestania majú aplikovať úplne všetky práva obvineného, ktoré sa uplatňujú v trestnom konaní... Uvedené platí aj na zásadu zákazu reformatio in peius v správnom trestaní, pričom v trestnom konaní má svoje stále miesto. V správnom trestaní neplatí táto zásada neobmedzene, ale je potrebné v každom jednotlivom prípade zohľadniť všetky skutočnosti aj s ohľadom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a judikatúru súdnych inštitúcií Európskej únie.“ (rozsudok 3 Sžpu 1/2013 z 9. júna 2015, s. 28 - 29)

„(...) zásadu zákazu reformatio in peius v správnom trestaní nie je možné bez všetkého aplikovať, ale ani a priori vylúčiť, uvedené záleží od posúdenia konkrétnych okolností prejednávaneho prípadu. Druhostupňový správny orgán musí dostatočne prípadné zvýšenie sankcie oproti prvostupňovému správnomu rozhodnutiu odôvodniť a zvážiť všetky skutkové okolnosti. Keďže zásada zákazu zmeny k horšiemu nie je výslovne v Správnom poriadku upravená, je potrebné pri jej analogickom použití aplikovať taký výklad, ktorý nebude na ujmu účastníka konania, avšak ani na ujmu ochrany hodnôt, v ktorých spočíva chránený verejný záujem...“ (rozsudok 3 Sžpu 1/2013 z 9. júna 2015, s. 30)

„Odvolačný orgán nie je v žiadnom smere viazaný závermi prvostupňového orgánu, avšak v zmysle zákona o priestupkoch nie je možné zmeniť uloženie sankcie v neprospech obvineného z priestupku (uplatňuje sa zásada zákazu reformatio in peius),“ uviedol najvyšší súd v konaní o priestupku rozsudku ukladajúceho sankciu za dopravný priestupok spáchaný podľa zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v spojení so zákonom č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov.

V spore o ochranu hospodárskej súťaže senát najvyššieho súdu uviedol:

«Generálna klauzula zákona, zákon samotný v tomto prípade je všeobecný a okrem formulácie „najmä“ neobsahuje explicitný opis skutkovej podstaty správneho deliktu tak, aby ním sama o sebe bola naplnená požiadavka čl. 49 Ústavy SR v spojení s čl. 152 ods. 4 Ústavy SR, že „len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho správanie.“ Senáty najvyššieho súdu sú jednotné v tom, že tieto princípy sa v plnom rozsahu aplikujú i v správnom trestaní i s prihliadnutím na odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy č. (91) 1 členským štátom o správnych sankciách z 13.2.1991, ktorý „odvolávajú sa na všeobecné zásady vzťahujúce sa na ochranu jednotlivca vo vzťahu k rozhodnutiam správnych orgánov, ktoré sú zakotvené v Rezolúcii (77) 31 a na zásady týkajúce sa voľnej úvahy správnych orgánov pri rozhodovaní zakotvené v odporúčaní (80) 2, majú na zreteli, že správne akty, ktorými sa ukladajú správne sankcie by mali byť podriadené dodatočným zárukám (dodatočne zabezpečené), odporúča vládam členských štátov, aby sa v ich právnej teórii ako aj praxi riadili zásadami stanovenými v tomto odporúčaní.

Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy č. (91) 1 je dôležitým interpretačným nástrojom pre národné správne súdy pri výklade zákonov týkajúcich sa správneho trestania. Najvyšší súd hodnotil napadnuté rozhodnutie v časti uloženia pokuty ako konfliktné so zásadou č. 1 „Sankcie, ktoré je možné uložiť ako aj okolnosti, za ktorých môžu byť uložené musia byť stanovené zákonom (zakotvené v zákone)“ a so zásadou č. 2 „Žiadna správna sankcia nemôže byť uložená za konanie, ktoré v čase, keď sa stalo, nebolo v rozpore s platným zákonom.“» (rozsudok najvyššieho súdu 3 Sžh 3/2010 z 3. mája 2011)

Pre úplnosť ústavný súd uviedol, že rozhodnutia sp. zn. 3 Sžh 3/2010 a sp. zn. 3 Sžpu 1/2013, ktoré sú navzájom argumentačne značne vzdialené, urobili tí istí traja sudcovia najvyššieho súdu. Ak sa ich protirečivé názory vysvetlia posunom v poznaní, pohybovom, aký možno vyjadriť tézou lex posterior derogat legi priori, potom aktuálnosť ich argumentácie vo veci sp. zn. 3 Sžh 3/2010 vyslovene 3. mája 2011 ustupuje ich argumentácii vo veci sp. zn. 3 Sžpu 1/2013 vyhlásenej 9. júna 2015. Dôsledkom je v takom prípade rozptýlenie nesúladu väčšinového trendu rozhodovania, ktorý akceptuje zhoršenie rozhodnutia správneho orgánu v

odvolacom konaní, s menšinovým trendom, v ktorom zmena rozhodnutia správneho orgánu k horšiemu v odvolaní je neprijateľná. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia, ktorým zrušil rozsudok krajského súdu o správnej žalobe, ktorú podal sťažovateľ proti rozhodnutiu protimonopolného úradu, v okolnostiach prípadu odkázal na rozhodnutia slovenských súdov v predchádzajúcich veciach, kde sa predmetom sporu stala relevancia zásady zákazu reformatio in peius v správnom konaní, pri rozhodovaní o správnych deliktach. Z príkladov, na ktoré odkázal najvyšší súd, je očividné predovšetkým to, že všeobecné súdy nerozhodujú o tejto otázke podľa jediného, generálneho pravidla, ale že berú do úvahy rozdielne klasifikačné kritériá pre rôzne právne odvetvia. Najvyšší súd potvrdil prípustnosť uplatnenia postupu, ktorého sa netýka zásada zákazu reformatio in peius v konaní o uložení pokuty podľa zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, či v konaní podľa zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov.

Námietka porušenia sťažovateľovho základného práva priznaného čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru

Ústava výslovne priznáva niekoľko základných procesných práv pre trestné konanie v siedmom oddiele druhej hlavy (čl. 46 až čl. 50). Ústava tiež výslovne priznáva niektoré základné procesné práva v konaní pred orgánmi verejnej správy. Pre správne konanie je relevantné základné právo na ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom, ktoré sa výslovne zaručuje čl. 46 ods. 1 spolu so základným právom na súdnu ochranu. V tom je zaručené právo na prístup k „inému orgánu Slovenskej republiky“ aj právo na spravodlivé konanie pred týmto orgánom. O výslovne priznaných základných právach nemožno mať pochybnosť – zaručujú sa aj v správnom konaní.

Povedľa výslovne priznaných základných procesných práv v správnom konaní existuje sivý priestor pre priznanie alebo odmietnutie ďalších základných procesných práv pomocou výkladu ústavy. Možno základné procesné práva priznané pre trestné konanie vzťahnúť aj na správne konanie extenzívnym výkladom, alebo v súlade s ústavou je len doslovný výklad základných procesných práv?

Rozhodnutiami EŠLP vo veci Kadubec a Lauko, sa vytvorila istota, že zodpovednosť za priestupok na Slovensku podlieha ochrane základnými procesnými právami určenými pre trestné konanie, a otvorila sa možnosť, že aj ďalšia zodpovednosť založená prameňmi práva z odvetvia správneho práva podlieha ochrane základnými procesnými právami priznanými v trestnom konaní.

Cesta hľadania prieniku trestného práva so správnym právom pri ochrane ústavnosti oboch právnych odvetví je dvojaká. V prvom modeli sa rozširuje rozsah aplikácie trestného práva. Hľadajú sa subodvetvia správneho práva, ktoré patria k trestnému konaniu, lebo sú jeho pokračovaním, majú kvázi trestnú povahu, sú natoľko blízke trestnému právu, že základné procesné práva ustanovené ústavou pre trestné konanie možno uplatniť aj v nich. V druhom modeli ide o hľadanie základných procesných práv zaručených v trestnom konaní, ktoré možno extenzívnym výkladom preniesť aj do správneho konania. Správne právo sa tak obohacuje, dopĺňa o prvky trestného práva. V prvom modeli, v kvázi trestných konaniach, sa základné procesné práva priznávajú v celom rozsahu základných práv podľa siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy. V druhom modeli treba odlišiť základné procesné práva, ktoré sú relevantné pre správne konanie, od základných procesných práv, ktoré sa v správnom konaní nezaručujú, lebo svojou povahou sú obmedzené iba na trestné a kvázi trestné veci. Zo siedmeho oddielu druhej hlavy za relevantné pre správne konanie možno označiť tie základné procesné práva, ktorých účel sa nepoprie v okolnostiach správneho trestania. Podľa tohto kritéria pre správne konanie je relevantné základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (čl. 48 ods. 2 ústavy), aj základné právo na tlmočníka (čl. 47 ods. 4 ústavy). Výpočet sa tu nekončí. Každé ďalšie základné procesné právo treba analyzovať a vyhodnotiť z hľadiska jeho účelu skôr, ako sa zaradiť k základným procesným

právam, aké má zmysel zaručovať aj v správnom konaní, alebo k základným procesným právam, aké nie sú relevantné pre správne konanie.

Sťažovateľ namietol porušenie svojej ústavnej ochrany z oboch dôvodov – preto, lebo podľa jeho názoru ochrana hospodárskej súťaže má kvázi trestný charakter, ako aj preto, lebo v správnom konaní vedenom podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže sa musí aplikovať zákaz zmeny správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní.

Ústavný súd v konaní o abstraktnej ochrane ústavnosti vo veci súladu § 83 ods. 1 zákona o priestupkoch s ústavou potvrdil relatívnu podobnosť priestupkov s trestnými činmi z dôvodu, že obsahujú rovnaké procesné inštitúty ako napr. prezumpciu nevinu alebo právo nevypovedať atď. Ústavný súd pritom priznal právnu relevanciu o. i. skutočnosti, že ústava dáva možnosť udeliť milosť nielen v prípade trestných činov, ale aj v prípade priestupkov (PL. ÚS 12/97).

Aj keď EŠLP interpretoval slovenský zákon o priestupkoch ako zákon náležiaci do odvetvia trestného práva, interpretácia právneho poriadku Slovenskej republiky nemôže byť taká extenzívna, aby sa jej pomocou vyvodilo, že uloženie sankcie podľa akéhokoľvek zákona má povahu trestnoprávnej sankcie a patrí do odvetvia trestného práva. Materiálny právny štát je štátom, v ktorom sa právo dôsledne uplatňuje. Ukladanie sankcie za protiprávne správanie je nevyhnutnou súčasťou riadenia spoločnosti prostredníctvom právneho poriadku, lebo tak sa zabezpečuje uplatnenie práva. Sama okolnosť, že subjekt práva, ktorý sa správal protiprávne, bol postihnutý sankciou, neumožňuje uloženie sankcie kvalifikovať ako trestnoprávny postih. Donucovanie k správaniu určenému zákonom najskôr formou hrozby sankcie a neskôr dôvodným uložením sankcie nemožno stotožňovať s trestnoprávnym donútením.

Ochrana hospodárskej súťaže je osobitným ústavným princípom výslovne zaručeným čl. 55 ods. 2 ústavy. Z dosiaľ uvedeného ústavný súd vyvodzuje čiastkový záver o tom, že niet ústavnoprávneho dôvodu pre subsumpciu ochrany hospodárskej súťaže do kategórie kvázi trestného práva. Právo na ochranu hospodárskej súťaže je súčasťou odvetvia správneho práva. V konaní podľa zákona č. 136/2001 Z. z. niet dôvodu uplatňovať základné procesné práva priznané ústavou z titulu kvázi trestnej povahy tohto konania.

V konaní, v ktorom správny orgán rozhoduje o uplatnení zákona č. 136/2001 Z. z., prichádza do úvahy uplatnenie základných procesných práv priznaných ústavou, ak sa splní podmienka účelu uplatnenia relevantného základného procesného práva. V okolnostiach prípadu má zásadný právny význam druhá sťažovateľova námietka o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu nerešpektovaním zákazu reformationis in peius ako zásady, ktorá chráni aj účastníkov správneho konania.

V súdnom spise sa uvádza, že „(...) krajský súd zopakoval, že trestanie za správne delikty (priestupky, správne delikty právnických osôb a správne delikty fyzických osôb podnikateľov) musí podliehať rovnakému režimu ako postih za trestné činy. Z tohto hľadiska treba vykladať aj všetky záruky, ktoré sa poskytujú obvinenému z trestného činu. Hranice medzi trestnými deliktami, za ktoré ukladá trest súd a deliktami, za ktoré ukladajú sankcie správne orgány, sú určené prejavom vôle zákonodarcu a nie sú odôvodnené prirodzenými právnymi princípmi.“. Najvyšší súd v odvolacom konaní proti rozsudku krajského súdu tento postoj krajského súdu neakceptoval. Sťažovateľ sa tak stal obeťou súdnej praxe. Nemožno sa čudovať, že tento zásadne rozdielny prístup všeobecných súdov dvoch inštancií pocítil ako ujmu na svojom základnom práve na súdnu ochranu.

Sťažovateľ si za základ ochrany svojho práva na súdnu ochranu zvolil rozhodnutie krajského súdu, lebo to je pre neho výhodné, kým právny názor najvyššieho súdu pre neho výhodný nie je. Sťažovateľ svoju voľbu právneho názoru orgánu súdnej moci založil na tvrdení o určujúcom charaktere prejavy vôle zákonodarcu. V tom sa sťažovateľ zmýlil. Určenie hraníc medzi trestnými deliktami, za ktoré ukladá trest súd, a deliktami, za ktoré ukladajú sankcie správne orgány, sú určené účelom základného práva na súdnu ochranu a základného práva na ochranu iným orgánom Slovenskej republiky (obe zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy), jednotlivými princípmi implikovanými v týchto základných právach, ako aj účelom čiastkových práv, ktoré spoluvytvárajú obsah základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ktorým sa musí podriaďovať a prispôbiť aj vôľa

zákonodarcu a jej prejavy.

„Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím, či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami ako ten o koho práva v konaní ide.“ (uznesenie najvyššieho súdu 5 Sžo 14/2011 z 29. februára 2012) Ústavný súd ČR aj všeobecné súdy v Českej republike vylúčili závažnosť zákazu zmeny odvolacieho správneho rozhodnutia k horšiemu z okolností, že taký zákaz nie je obsiahnutý v listine ani v dohovore. Toto konštatovanie má platnosť aj v Slovenskej republike, kde nemožno dospieť k inému hodnoteniu výslovnej úpravy dohovoru ani listiny. Tento výklad, ktorý sa dá označiť za formálny, potvrdzuje materiálny výklad právne relevantných okolností.

Účelom zásady zákazu reformatio in peius je nastolenie spravodlivej rovnováhy medzi protiprávnym správaním a uloženou sankciou za protiprávne správanie. Ak v trestnom konaní má potrestaný páchatel' dôvodný pocit príliš prísneho trestu, ktorý dostal za svoje protiprávne správanie, má právo podať odvolanie proti uloženému trestu. Ak je to iba páchatel', ktorý sa v trestnom konaní odvolá, jeho odvolanie podlieha ochrane danej zárukou, že v odvolacom konaní nemôže dostať prísnejší trest, ako už dostal. V trestnom konaní sa spravodlivá rovnováha nezabezpečuje iba v prospech páchatel'a vytváraním príležitostí pre hľadanie rovnovážneho stavu medzi páchatel'ovým protiprávnym správaním a sankciou, ktorú za svoje správanie dostane. Spravodlivá rovnováha v trestnom konaní je zložitejšia, lebo sa pri nej dbá aj na ochranu verejného záujmu. V trestnom konaní vystupuje prokurátor, ktorý má právo podať odvolanie, ak zastáva názor, že páchatel' bol za svoje protiprávne správanie potrestaný nezaslúžene mierne, že verejný záujem nebol pred protiprávnym správaním páchatel'a náležite ochránený. Odvolanie prokurátora môže vyvolať odvolacie konanie s možným sprísnením trestu uloženého páchatel'ovi. Ak podajú odvolanie obaja, páchatel' aj prokurátor, výsledok odvolacieho konania znovu môže priviesť k zvýšeniu sankcie.

Tieto znaky nemožno identifikovať v správnom konaní. Verejný záujem na náležitej ochrane chráneného spoločenského vzťahu pred protiprávnym správaním subjektu práva porušujúceho právnú úpravu daného spoločenského vzťahu nechráni nijaká protistrana v správnom konaní. Ochrana verejného záujmu spočíva na uvážení orgánu verejnej správy, ktorý vedie správne konanie. Ak by sa v takto organizovanom právnom vzťahu odvolacie konanie vysvetlilo ako konanie, v ktorom je neprípustná zmena prvostupňového správneho rozhodnutia k horšiemu, nenaplnil by sa tým účel odvolania ani účel základného práva na prístup k „inému orgánu Slovenskej republiky“, ktorým v správnom konaní je orgán verejnej správy. Odvolacie správne konanie by sa v rozpore s účelom tohto základného práva zmenilo na konanie, v ktorom ak subjekt práva postihnutý za svoje protiprávne správanie uplatní odvolanie, potom prvostupňové rozhodnutie by sa mohlo buď potvrdiť, alebo zmeniť pre protiprávne sa správajúci subjekt k lepšiemu. Taký stav je nezlučiteľný s princípmi materiálneho právneho štátu, v ktorých je implikovaná aj požiadavka spravodlivosti. Nemožno prehliadnuť, že taký stav je zároveň v rozpore s požiadavkou zdravého rozumu, ktorá tiež nemôže byť irelevantná pre organizáciu a fungovanie materiálneho právneho štátu.

Pri zmene správneho rozhodnutia k horšiemu možno od druhostupňového orgánu verejnej správy spravodlivo požadovať, aby sa zdržal svojvôle a aby prvostupňové rozhodnutie zmenil k horšiemu iba tam, kde existuje pre takú zmenu zákonný základ spočívajúci v nedostatočnej, neprimeranej aplikácii zákona správnym orgánom prvého stupňa. Teda tam, kde prvostupňový orgán nedostatočne ochránil verejný záujem reprezentovaný zákonom, chybné ustanovil skutkový stav, neuplatnil všetky relevantné právne normy alebo očividne svojvoľne ich interpretoval na prospech protiprávne sa správajúceho subjektu práva. K rozhodnutiu meniacemu prvostupňové správne rozhodnutie v odvolacom konaní k horšiemu nevyhnutne patrí riadne odôvodnenie všetkých relevantných skutkových okolností aj aplikovanej právnej úpravy. Právo na odôvodnenie rozhodnutia možno označiť za implikované právo v základnom

práve na ochranu iným ako súdnym orgánom Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1 ústavy).

Od správnych súdov, ktoré podľa čl. 46 ods. 2 ústavy preskúmavajú správne rozhodnutia, ktoré boli v odvolacom konaní zmenené k horšiemu, možno vyžadovať to isté, čo sú povinné urobiť orgány verejnej správy v odvolacom správnom konaní. To znamená, že od správnych súdov možno vyžadovať absenciu svojvôle tak pri potvrdení druhostupňového správneho rozhodnutia meniaceho k horšiemu prvostupňové správne rozhodnutie, ako aj pri jeho zrušení. Ďalej, bez ohľadu na povahu výroku, jeho dôkladné odôvodnenie, ktoré je implikované v základnom práve na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Zásada rovnosti zbraní sa v trestnom konaní zachováva v práve prokurátora podať odvolanie proti rozhodnutiu súdu s právnym účinkom, ktorý môže byť pre žalovaného nepriaznivejší ako rozhodnutie súdu prvého stupňa. V konaní podľa Správneho poriadku je to iba účastník konania, ktorý má právo podať odvolanie, resp. rozklad. Účastník konania má tak právo pokúsiť sa o zmenu správneho rozhodnutia vo svoj prospech pred správnym orgánom druhého stupňa, a ak neuspeje, má znovu právo pokúsiť sa o zmenu správneho rozhodnutia pred orgánom správneho súdnictva. Zváženie ústavného významu zásady rovnosti zbraní v správnom konaní je otázkou, ktorú nemožno opomenúť pri rozhodovaní o sťažovateľovej námietke, že protimonopolný úrad porušil jeho ochranu zaručenú pomocou zásady zákazu reformatio in peius.

Relevantný zákon - zákon o ochrane hospodárskej súťaže, ako aj ďalšie pramene práva (Správny poriadok) neurčujú, že rozhodnutia vo veciach ochrany hospodárskej súťaže nepodliehajú súdnemu prieskumu. Občiansky súdny poriadok výslovne ustanovuje úpravu, ktorá umožňuje súdny prieskum rozhodnutí protimonopolného úradu, pričom za príslušný súd na taký prieskum určuje krajský súd (§ 246 ods. 1). Rozhodnutie aj postup protimonopolného úradu a následne aj krajského súdu preskúmal najvyšší súd v osobitnom type konania ustanovenom zákonom pre súdny prieskum rozhodnutí orgánov verejnej správy (druhá hlava piatej časti Občianskeho súdneho poriadku).

Pri zachovaní spravodlivej rovnováhy medzi správaním sankcionovaným v súlade s ústavne konformným zákonom a verejným záujmom, kvôli ochrane ktorého má subjekt práva zákonom ustanovenú povinnosť rešpektovať daný zákonom chránený záujem, samu zmenu správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní nemožno označiť za protiústavné uplatnenie práva.

Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd vyvodzuje, že zmena prvostupňového správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní nie je per se nezlučiteľná s účelom a podstatou ochrany, aká sa zaručuje čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy.

Ústavný súd dodal, že sama okolnosť, že zákon dovoľuje postihnúť protiprávne správanie finančnou sankciou vo výške počítanej na milióny eur, nie je dôkazom o porušení dohovoru neprimerane vysokou sankciou. Výška sankcie ustanovená zákonom o ochrane hospodárskej súťaže je daná povahou veci. Protimonopolné právo upravuje vzťahy predovšetkým medzi veľkými podnikateľmi, ktorých cieľom je zachovanie alebo nastolenie štruktúry trhu s dostatočnou mierou konkurencie na to, aby hospodárska súťaž na danom trhu mohla naďalej plniť hlavnú funkciu. Ide o vzťahy zásadného makroekonomického významu s finančným objemom vyjadreným v miliardách eur. Podľa druhého klasifikačného kritéria ESLP vo veci Engel relevantné je rozlíšenie medzi preventívno-represívnym a reparačným účelom sankcie. V rámci tohto kritéria očividne treba relativizovať, lebo sankcia je svojou podstatou vždy postihom za protiprávne správanie. Preto účel sankcie závisí od toho, na čo sankcia slúži predovšetkým. Či ide dominantne o nápravu (reparáciu) a až potom o represiu alebo či náprava je v úzadí, prípadne o ňu nejde vôbec.

K formám zákonom zakázaného správania v hospodárskej súťaži patria kartelové dohody. V prípade kartelových dohôd úlohou sankcie je predovšetkým napraviť narušenie hospodárskej súťaže, pre ktorú sú kartelové dohody vysoko nebezpečné. Povaha sankcie za narušenie hospodárskej súťaže kartelovou dohodou je teda sankciou, ktorá nemá prioritne preventívno-represívny charakter, ale sleduje predovšetkým reparačný účel sankcie. Pokuta, ktorú sťažovateľovi uložil protimonopolný úrad, nebola trestnou sankciou.

Najvyšší súd v konaní o sťažovateľovej žalobe proti rozhodnutiu protimonopolného úradu vyslovil právny názor: „(...) nie je možné jednoznačne

určiť, či sa má v správnom trestaní uplatňovať zásada trestného práva zákazu reformatio in peius, ale v každom jednotlivom prípade je potrebné zvážiť všetky osobitosti danej veci.“ Sťažovateľ označil tento právny názor za ústavnoprávne neprijateľný, pretože podľa jeho názoru sa buď určitá zásada v správnom trestaní aplikuje, alebo nie. Záver najvyššieho súdu, že aplikácia zásady záleží od posúdenia konkrétnych okolností, by spôsoboval nejasnosti pri aplikácii tejto zásady a je tak sám protiústavný. Sťažovateľ vyslovil presvedčenie, že aj z hľadiska zásady právnej istoty a legitímnych očakávaní, ktorých požiadavkou je, aby zákony v právnom štáte boli pochopené dostatočne a aby umožňovali ich adresátom urobiť si aspoň základnú predstavu o svojej právnej situácii, bol najvyšší súd povinný minimálne špecifikovať hranice alebo stanoviť indicie, kedy sa určitá trestná zásada v správnom trestaní ešte použije a kedy už nie.

Ústavný súd súhlasí s týmto sťažovateľovým tvrdením. Pravidlo, ktorého sa najvyšší súd pridrža, nemožno uplatňovať ako základné pravidlo ochrany ústavnosti pri zmene správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní. Išlo by o neprijateľný postup porovnateľný s postupom, akým je výklad ústavy pomocou zákona namiesto výkladu zákonov pomocou ústavy. Ochrana ústavnosti zmeny správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní si vyžaduje ustálenie podmienok, za akých je taká zmena ústavne dovolená, a určenie klasifikačných kritérií pre zistenie, či konkrétna zmena správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní je ústavne udržateľná. Týmto podmienkami a klasifikačnými kritériami sa ústavný súd už zaoberal.

Keď sťažovateľ svojou sťažnosťou namietol neústavnosť generálnej línie interpretácie zákazu zásady reformatio in peius zapríčinennej popretím právnej istoty tézou o potrebe zvážiť všetky osobitosti danej veci v každom jednotlivom prípade, prekročil medze určené pre predmet ústavnej sťažnosti. Ústavný súd v konaní o sťažnosti neposkytuje abstraktnú ochranu ústavnosti ani neoveruje súlad modelu, podľa akého orgán verejnej moci uplatňuje svoju právomoc, s ústavou. Ústavný súd sa v konaní o sťažnosti musí zamerať na preskúmanie konkrétneho prípadu. Jeho úlohou nie je preskúmať právny poriadok Slovenskej republiky a prax in abstracto, ale rozhodnúť, či spôsob, akým bolo aplikované alebo ovplyvnilo právne postavenie sťažovateľa, porušilo sťažovateľovu ústavou zaručenú ochranu. V súlade s tým ústavný súd v konaní o sťažovateľovej sťažnosti nepreskúmal všeobecnú prax najvyššieho súdu z hľadiska ústavnej konformnosti generálne zvolenej a uplatňovanej tézy o posudzovaní zákazu reformatio in peius podľa konkrétnych okolností prípadu, ale zameral sa výlučne na otázku, či uplatnením postupu o posudzovaní zákazu reformatio in peius pri zvýšení pokuty sťažovateľovi v odvolacom správnom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa, alebo nie.

V okolnostiach sťažovateľovho prípadu najvyšší súd zistil, že prvostupňový správny orgán zanedbal časť skutkových okolností a túto svoju nedbanlivosť neodstránil pri ustanovovaní právnej kvalifikácie skutkového stavu. Sťažovateľ plnil funkciu tajomníka kartelu, čo malo pre fungovanie a chod kartelu značný význam. Žalobca ostatným členom kartelu poskytoval zakódované mobilné telefóny a platil im náklady na komunikáciu. Európsky tajomník kartelu taktiež sprostredkoval komunikáciu medzi európskymi účastníkmi kartelu a komunikoval v mene európskych podnikateľov s japonským sekretárom. Žalobca mal taktiež vyhotoviť písomnú formu kartelovej dohody – Dohody GQ a Dohody GQE, na ktorej sa jej zakladatelia dohodli. Všetky uvedené skutočnosti druhostupňový správny orgán vyhodnotil ako prirážajúce a dospel k záveru, že pokuta uložená prvostupňovým správnym orgánom nebola dostatočná, a preto rozhodol o zvýšení pokuty pre materskú spoločnosť – žalobcu z 50 miliónov Sk (1 659 695,94 eur) na 2 987 450 eur (89 999 918,70 Sk). Najvyšší súd sa s týmto zistením vo svojom rozhodnutí vyrovnal pomocou rozsiahleho odôvodnenia, v ktorom analyzoval klasifikačné kritériá prieskumu druhostupňového správneho rozhodnutia v prípade zmeny prvostupňového správneho rozhodnutia k horšiemu v odvolacom konaní a následne pomocou týchto kritérií preskúmal rozhodnutie správneho orgánu, ktorý na protimonopolnom úrade rozhodoval o sťažovateľovej veci v prvom stupni. Najvyšší súd svoje sťažovateľom spochybňované pravidlo v okolnostiach prípadu neuplatnil spôsobom, ktorý by mal za následok nedostupnosť základného práva na súdnu ochranu pre sťažovateľa.

Sťažovateľ sa napokon v sťažnosti zmienil aj o treťom dôvode porušenia svojej ústavnej ochrany v okolnostiach prípadu. Za ten označil odopretie možnosti brániť sa voči argumentácii o navýšení sankcie v správnom konaní.

Ústavný súd už v uznesení o predbežnom prerokovaní sťažnosti z 18. novembra 2015 poukázal na to, že sťažovateľ v okolnostiach prípadu pracuje s účelovou argumentáciou (I. ÚS 505/2015, s. 16, bod 23). Účelovosť uplatnenej argumentácie nemožno prehliadnuť ani v spojení so sťažovateľovým tvrdením o porušení jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy o odopretí možnosti brániť sa voči argumentácii o navýšení sankcie v správnom konaní. Účelovosť sa prejavuje v hľadaní príčin pre podanie ústavnej sťažnosti mimo skutkových a právnych dôvodov, ktoré sťažovateľ predtým uplatnil buď v správnom konaní, alebo v správnom súdnictve. Tento rozdiel v skutkových a právnych dôvodoch preukazuje úsilie sťažovateľa nájsť nové dôvody pre zrušenie rozsudku najvyššieho súdu po tom, ako neuspel s argumentáciou, ktorú predložil najvyššiemu súdu na účely zrušenia odvolacieho rozhodnutia Rady protimonopolného úradu.

Sťažovateľ predovšetkým nepožiadaval ústavný súd, aby tento preskúmal aj prípadné porušenie jeho základného práva priznaného čl. 48 ods. 2 ústavy a aby vyslovil porušenie jeho ústavnej ochrany podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Námietku o odňatí možnosti brániť sa voči argumentácii o navýšení sankcie v odvolacom správnom konaní nemožno stotožniť ani subsumovať pod všeobecnú námietku, ktorú sťažovateľ uplatnil v konaní o žalobe pred krajským súdom, kde spochybňoval splnenie účelu výzvy pred vydaním rozhodnutia, ktorou mu protimonopolný úrad možnosť riadne sa brániť voči tvrdeniam uvedeným vo výzve odoprel. Ústavný súd konštatuje, že tvrdenie o porušení sťažovateľovho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy sa v konaní o ústavnej sťažnosti predloženej sťažovateľom objavuje ako deus ex machina, odrazu, pričom toto tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže ústavný súd odmietnuť z formálneho dôvodu, z titulu svojej viazanosti sťažovateľovým návrhom (petitom), ktorému chýba požiadavka, aby ústavný súd rozhodol, že najvyšší súd nepriznal právny význam porušeniu sťažovateľovho práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odopretím možnosti brániť sa voči argumentácii o navýšení sankcie v správnom konaní.

Sťažovateľova ústavná sťažnosť zároveň vykazuje ďalší (druhý) formálny nedostatok. „Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc.“ (III. ÚS 149/04)

Sťažovateľ vymedzil predmet konania pred krajským súdom žalobou proti rozhodnutiu Rady protimonopolného úradu č. 2009/KH/R/2/035 zo 14. augusta 2009 a proti rozhodnutiu protimonopolného úradu č. 2007/KH/1/1/109 z 27. decembra 2007. V obsahu i rozsahu objemnom podaní sťažovateľ namietol porušenie zásady ne bis in idem v dôsledku súbežného konania vedeného pred Komisiou EÚ, českým Úradom pro ochranu hospodárskej súťaže a Národným súťažným orgánom Slovenskej republiky, ďalej namietol, že protimonopolný úrad vykonal nedostatočné a nezákonné dokazovanie, že dôkazy vykonal v rozpore so zákonom a zásadou materiálnej pravdy, že žalovaný nepreukázal spáchanie správneho deliktu žalobcom, a namietol množstvo ďalších okolností, ako napríklad definíciu relevantného geografického trhu, neexistenciu dopadu kartelovej dohody na územie Slovenskej republiky či premlčanie časti údajného protisúťažného konania. Sťažovateľ nikdy sťažnosťou nenamietol, že protimonopolný úrad mu v odvolacom správnom konaní odňal právo vyjadriť sa k svojmu zámeru zmeniť prvostupňové správne rozhodnutie k horšiemu v odvolacom konaní. Pritom sťažovateľ podal žalobu krajskému súdu následne po rozhodnutí Rady protimonopolného úradu, teda v čase, keď už o zvýšení uloženej pokuty vedel.

Ústavný súd nad rámec sťažovateľovho návrhu poukazuje na materiálnu právnu nemožnosť porušenia sťažovateľovho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z množiny skutkových a právnych tvrdení, ktoré hypoteticky (ideálne) prichádzajú do úvahy v každom konaní podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa v okolnostiach prípadu dá vylučovacou metódou vyselektovať právo na prerokovanie veci vo svojej prítomnosti, ktoré v okolnostiach prípadu mohlo byť

	<p>porušené, a to z dôvodu označeného sťažovateľom – protimonopolný úrad mu v odvolacom správnom konaní neposkytol príležitosť vyjadriť sa k zvýšeniu sankcie uloženej v prvostupňovom správnom konaní organizačným útvarom protimonopolného úradu.</p> <p>Sťažovateľ ako samozrejmosť z trestného konania prenáša do správneho konania prvky kontradiktórnosti. Správne konanie (konanie pred orgánmi verejnej správy) vykazuje osobitosti, ktorými sa odlišuje od súdneho konania, a tým vylučuje nevyhnutnosť prieskumu, či sťažovateľ naozaj má právo dôvodne namietať porušenie svojej ústavnej ochrany podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v odvolacom konaní pred protimonopolným úradom.</p> <p>Sťažovateľova námietka porušenia jeho základného práva priznaného čl. 48 ods. 2 ústavy nepredstavuje úkon uplatnenia základného práva, ale jeho zneužitia na oddiaľovanie právneho účinku rozhodnutia, ktorým najvyšší súd potvrdil druhostupňové rozhodnutie protimonopolného úradu vo svojej veci. Za takého stavu túto námietku nemožno hodnotiť ako námietku, ktorá je ústavne relevantná, pre spochybňovanie právoplatného rozhodnutia najvyššieho súdu.</p> <p>Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že <u>základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky porušené nebolo.</u></p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: III. ÚS 392/2010, PL. ÚS 12/97, PL. ÚS 17/08, III. ÚS 149/04.</p> <p>Najvyšší súd Slovenskej republiky: 5 Sžo 14/2011, 7 Sž 110/02, 5 Sžo 14/2011, 3 Sžpu 1/2013, 3 Sžh 3/2010, 8 Sžo 12/2009, 8 Sžo 440/2009, 1 Sžr 54/2013.</p> <p>Ústavný súd Českej republiky: I. ÚS 670/05, II. ÚS 304/04, III. ÚS 880/08.</p> <p>Najvyšší súd Českej republiky: 6As/63/2006-102, 1As/26/2008-69</p> <p>EŠLP: Neumeister v. Austria, séria A, č. 8, bod 18; Engel and Others v. the Netherlands, séria A, č. 22, bod 81, Case of Schouten and Meldrun v. the Netherlands. Séria A, č. 304, Case of Schmautzer, Umlaufand Grandiger v. Austria, séria A, 1995, č. 328-A-C; Case of Palaoro, Pfarrmeier v. Austria, séria, 1995, č. 329-B a C, Case of Belilos v. Switzerland, séria A, 1988, č. 132), Case of Pramstaller v. Austria, séria A, 1995, č. 329-A, Case of Deweer v. Belgium, séria A, č. 35, Case of Société Stenuit v. France, séria A, č. 232-A, Case of Bendenoun v. France, séria A, č. 284; Case of A.P., M.P. and T.P. v. Switzerland, Recueil des arrêts et décisions 1997, Case of Garyfallou v. Greece. Recueil des arrêts et décisions 1997, OOO Neste St. Petersburg and Others v. Russia, rozsudok z 3. 6. 2004 k sťažnosti č. 69042, Lilly France S.A. v. France, rozsudok z 3. 12. 2002 k sťažnosti č. 53892/00, Engel and Others v. the Netherlands, séria A, č. 22, Mantovanelli proti Francúzsku, Recueil 1997, II, s. 436, bod 33, Giuran proti Rumunsku, sťažnosť č. 24360/04, bod 28; zhodne COMPCAR, s. r. o., proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 25132/13, bod 63; DRAFT-OVA, a. s., proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 72493/10, bod 77; PSMA, spol. s r. o., proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42533/11, bod 69</p>
súvisiace právne predpisy	zák. č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže
kľúčové slová	<p>trest - ukládanie trestov</p> <p>interpretácia právnych noriem</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na inú právnu ochranu</p> <p>správne súdnictvo - rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov</p> <p>ochrana hospodárskej súťaže - nekalá súťaž</p>

Nález - priet'ahy:

spisová značka	I. ÚS 397/2015
populárny názov	Priet'ahy v konaní o ochrane osobnosti
sudca spravodajca	Marianna Mochnáčová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb

druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	03.02.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Za prietahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namietal porušenie práv vyplývajúcich z označených článkov Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní o nároku sťažovateľa na ochranu osobnosti spojený s nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku postupu odporcu – vydavateľa týždenníka Plus 7 dní.
z odôvodnenia	<p>Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna, faktická, prípadne procesná zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.</p> <p>V danom prípade ústavný súd pristúpil k posudzovaniu namietaného konania v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 82/08 zo 16. júla 2008, ktorým ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v namietanom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a sťažovateľovi priznal finančné zadosťučinenie, ako aj náhradu trov konania.</p> <p>1. Pokiaľ ide o právnu zložitost' preskúmvanej veci, ústavný súd konštatoval, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o nároku sťažovateľa na ochranu osobnosti spojený s nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku postupu odporcu – vydavateľa týždenníka Plus 7 dní. Obdobné spory tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne zložené. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd však čiastočne môže pripísať na vrub faktickej náročnosti prerokovanej veci, ktorá vyplynula z množstva procesných návrhov sťažovateľa (v postavení navrhovateľa).</p> <p>2. Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia prípadných zbytočných prietahov v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že k dĺžke posudzovaného konania zásadným spôsobom prispeli okolnosti na strane sťažovateľa. Počas namietaného konania došlo dvakrát k zmene právneho zastúpenia sťažovateľa, ktorý napokon nesúhlasil ani so zastupovaním Centrom právnej pomoci, v dôsledku čoho bolo jeho právne zastupovanie zrušené rozhodnutím krajského súdu v odvolacom konaní. Sťažovateľ tiež sťažil postup okresného súdu, keď odmietol byť vypočutý Okresným súdom Piešťany na základe dožiadania okresného súdu, pričom ako dôvod uviedol, že bude vypovedať len za prítomnosti zákonného sudcu. Sťažovateľ svojím správaním zmaril pojednávanie nariadené na 15. apríl 2011, keď vyhlásil, že využije právo klásť odpor. Ďalšie pojednávanie nariadené na 28. júl 2011 sa nemohlo uskutočniť z dôvodu sťažovateľom vnesenej námietky zaujatosti; pojednávanie nariadené na 9. september 2011 bolo zrušené z dôvodu žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľa o zrušenie jej právneho zastupovania sťažovateľa v súdnom konaní a súčasne sťažovateľ opakovane vzniesol námietku zaujatosti. Ústavný súd vzal tiež do úvahy, že sťažovateľ v doterajšom priebehu konania viackrát menil, resp. upresňoval žalobný petit, súčasne sťažovateľ celkovo trikrát v namietanom konaní vzniesol námietku zaujatosti proti zákonnému sudcovi. Ústavný súd pri hodnotení postupu sťažovateľa bral do úvahy aj to, že ako účastník konania nesporne má právo na tieto procesné úkony, ktoré urobil. Za prietahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno</p>

	<p>pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci. V súlade s touto judikatúrou preto dobu potrebnú na rozhodnutie o sťažovateľom uplatnených procesných právach ústavný súd nezapočítal do doby zbytočných prietahov v konaní okresného súdu, avšak ako už bolo uvedené, práve v ich dôsledku došlo k výraznému predĺženiu napadnutého konania. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia.</p> <p>3. Ústavný súd sa napokon zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní (ako aj neprímeraná dĺžka konania) môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty. Ústavný súd poukázal najmä na skutočnosť, že trvanie napadnutého konania v dĺžke viac ako 11 rokov je už samo osebe neprímerané.</p> <p>Na základe analýzy napadnutého konania tiež možno konštatovať, že v jeho doterajšom priebehu už bolo čiastočne právoplatne rozhodnuté, keď rozsudok okresného súdu z 12. júla 2013 bol v merite veci potvrdený rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Co 393/2013 z 5. marca 2015 (právoplatný 5. mája 2015). Okresný súd následne o náhrade trov konania rozhodol uznesením z 5. mája 2015 a o odmene a náhrade hotových výdavkov právneho zastúpenia uznesením z 27. júna 2015. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie a proti uzneseniu o náhrade trov konania odvolanie, teda v súčasnosti sa súdny spis z dôvodu odvolacieho konania nachádza na krajskom súde.</p> <p>Ústavný súd tiež konštatoval, že súdny spis sa z dôvodu rozhodovania o opravných prostriedkoch podaných sťažovateľom, o námietkach zaujatosti vznesených sťažovateľom a v jednom prípade i námietkou predpojatosti vznesenou zákonným sudcom, o návrhu na delegovanie veci inému okresnému súdu, tiež z dôvodu dožiadania okresného súdu Okresnému súdu Piešťany a Okresnému súdu Trenčín na vykonanie výsluchu sťažovateľa nachádzal mimo okresného súdu 4 roky.</p> <p>Napadnuté konanie podľa názoru ústavného súdu je ako také postihnuté neefektívnosťou. Neefektívnosť postupu okresného súdu sa prejavovala napr. pri prvom meritórnem rozhodnutí zo 7. mája 2009, ktoré bolo uznesením krajského súdu zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie okresnému súdu z dôvodu potreby doplnenia dokazovania. V poradí druhý rozsudok okresného súdu z 12. júla 2013 bol rozsudkom krajského súdu potvrdený v merite veci, avšak v časti rozhodnutia o náhrade trov konania bol zrušený a vec vrátená okresnému súdu na nové rozhodnutie.</p> <p>Podľa názoru ústavného súdu neprichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Z ďalšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu (sťažovateľ podal celkom 78 sťažností, pozn.) je známe, že sťažovateľ (právoplatne odsúdený za závažné trestné činy) opakovane podáva na súdy nekvalifikované podania, ktorými zaťažuje súdne a iné orgány verejnej moci v Slovenskej republike s cieľom získať zo svojich káuz čo najviac finančných prostriedkov bez ohľadu na podstatu týchto sporov. Ústavný súd v danej veci nepriznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie zohľadňujúc najmä jeho správanie v namietanom konaní, ako aj stav konania, v ktorom bolo o merite veci už právoplatne rozhodnuté (po podaní sťažnosti), tak ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.</p> <p>Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že: <u>Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 82/08-50 zo 16. júla 2008 porušené boli.</u> <u>Okresný súd Nitra je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania.</u> <u>Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhoveli.</u></p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	

súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	prieťahy v konaní - opakované práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na prerokovanie veci - bez zbytočných prieťahov

spisová značka	I. ÚS 508/2015
populárny názov	Prieťahy v konaní o náhradu za bolestné
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	13.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Viacnásobná zmena osoby zákonného sudcu v súdnom konaní nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka – v právnom postavení žalobkyne v konaní o náhradu za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia a náhradu účelných nákladov spojených s liečením spolu vo výške 66 976,43 eur – je účastníčkou konania vedeného na Okresnom súde Košice I od decembra 2005.
z odôvodnenia	<p>Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú:</p> <p>právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.</p> <p>V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku.</p> <p>1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie vo veci náhrady za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia a náhrady účelných nákladov spojených s liečením spolu vo výške 66 976,43 eur. Podľa názoru ústavného súdu i napriek skutočnosti, že v danom prípade možno vzhľadom na nutnosť vykonania znaleckého dokazovania, ako i kontrolného znaleckého dokazovania považovať napadnuté konanie po vecnej stránke za právne zložitejšie, ide o druh konania, ktorého metodika postupu je upravená tak v hmotnoprávných predpisoch, ako aj v procesných predpisoch a v prípade ktorého súdy disponujú dostatkom stabilizovanej a rozsiahlej judikatúry. Samotnú skutkovú zložitosť (na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti predseda okresného súdu) však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou neefektívnou činnosťou okresného súdu. Ústavný súd uviedol, že zákonný sudca prejavil váhavosť a nerozhodnosť vo svojej rozhodovacej činnosti a uspokojil sa s formalizovaným postupom opakovania súdnych pojednávaní bez meritórneho rozhodnutia vo veci. Uvedené potvrdil vo vyjadrení i samotný predseda okresného súdu.</p> <p>2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania účastníkov súdneho konania, ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by samotná sťažovateľka akýmkoľvek významným spôsobom prispela k zbytočným prieťahom v konaní.</p> <p>3. Ústavný súd konštatoval, že postup okresného súdu v namietanom konaní sa vyznačoval viacerými obdobiami nečinnosti okresného súdu. Ústavný súd tiež pripomenul, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol. Napriek tomu, že okresný súd niekoľkokrát vykonal procesné úkony spojené s prípravou pojednávaní, v posudzovanej veci nebolo za viac ako 10</p>

	<p>rokov právoplatne rozhodnuté. Navyše okresný súd sa v dôsledku neefektívnej a nesústredenej činnosti od 31. augusta 2011 do 25. marca 2015 zaoberal výlučne len otázkou priznania odmeny za vypracovaný znalecký posudok.</p> <p>Obranu okresného súdu tkvejúcu vo viacnásobnej zmene osoby zákonného sudcu nemožno akceptovať. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Viacnásobná zmena osoby zákonného sudcu v súdnom konaní nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.</p> <p>Na základe uvedeného ústavný súd vyhodnotil postup okresného súdu v označenom konaní za taký, ktorý bol síce miestami poznačený nečinnosťou okresného súdu, avšak ktorému v prvom rade chýbala efektívnosť a ktorý v konečnom dôsledku nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky a prispel k celkovej dĺžke napadnutého konania (10 rokov) bez právoplatného skončenia veci.</p> <p>Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že: <u>Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I porušené bolo.</u> <u>Okresnému súdu Košice I prikázal konať bez zbytočných prieťahov.</u> <u>Sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € a úhradu trovy konania.</u> <u>Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.</u></p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>prieťahy v konaní - nečinnosť prieťahy v konaní - neefektívny postup náhrada nemajetkovej ujmy práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na prerokovanie veci - bez zbytočných prieťahov</p>

spisová značka	I. ÚS 510/2015
populárny názov	Prieťahy v konaní o zaplatenie sumy
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	13.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	K zbytočným prieťahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ vystupuje ako žalobca v konaní o zaplatenie sumy 1 345,28 € (spor medzi akciovou spoločnosťou, ktorá vydala zamestnanecké akcie, a medzi sťažovateľom, ktorý žiadal z titulu vrátenia zamestnaneckých akcií o preplatenie ich celkovej hodnoty). Dňa 6. júla 2004 krajský súd vydal platobný rozkaz, proti ktorému podal odpor žalovaný 30. júla 2004. Vo veci samej rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej len "krajský súd") rozsudkom zo 16. januára 2012 tak, že jeho žalobu zamietol. Po rozhodnutí odvolacieho súdu (Najvyššieho súdu Slovenskej republiky) bol napadnutý rozsudok krajského súdu zrušený pre

	nedostatočne zistený skutkový stav veci a takisto pre nepreskúmateľnosť jeho dôvodov a vec bola vrátená opätovne krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.
z odôvodnenia	<p>Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložit'osť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s Európskym súdom pre ľudské práva ústavný súd prihliada pritom aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa.</p> <p>1. Pokiaľ ide o kritérium zložit'osť veci, ústavný súd konštatoval, že spor medzi akciovou spoločnosťou, ktorá vydala zamestnanecké akcie, a medzi s'ťažovateľom, ktorý žiadal z titulu vrátenia zamestnaneckých akcií o preplatenie ich celkovej hodnoty (pôvodne v sume 40 528 Sk s prísl.), nemožno po právnej ani skutkovej stránke hodnotiť ako zložitý aj ohľadom na to, že odporca podal v súvislosti s touto vecou vzájomný návrh 19. júla 2005, pretože tento bol vylúčený na samostatné konanie a postúpený inému vecne a miestne príslušnému všeobecnému súdu - Okresnému súdu Košice II. Ani krajský súd vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti neuviedol, že by po právnej stránke alebo skutkovo bola predmetná vec zložitá.</p> <p>2. Správanie s'ťažovateľa ako účastníka súdneho konania je druhým kritériom pri posudzovaní, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd po preskúmaní spisu krajského súdu a vyjadrení účastníkov konania konštatoval, že správanie s'ťažovateľa (jeho právneho zástupcu) neprispelo k predĺženiu konania, a ani krajský súd nemal k jeho konaniu v čase prebiehajúceho súdneho sporu výhrady.</p> <p>3. Pokiaľ ide o postup krajského súdu, z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, že predmetné konanie nebolo právoplatne skončené, hoci prebieha na krajskom súde od februára 2004. Podľa názoru ústavného súdu konanie, ktoré trvá tak neobyčajne dlho, ako to bolo v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Ústavný súd okrem dlhej nečinnosti krajského súdu (spolu 33 mesiacov, pozn.) uvedenej v jeho vyjadrení, zistil, že nečinnosť v trvaní viac ako tri roky bola zistená už predtým – krajský súd oznámil účastníkom konania, že vec je pripravená na pojednávanie už v roku 2005, prvé pojednávanie sa však reálne konalo až v októbri 2008. Okrem tejto nečinnosti ústavný súd poukázal aj na neefektívnu činnosť krajského súdu (vyplýva z posledného uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorým bol napadnutý rozsudok krajského súdu zrušený pre nedostatočne zistený skutkový stav veci a takisto pre nepreskúmateľnosť jeho dôvodov) a vec bola vrátená opätovne krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, ktoré však podľa zistených výsledkov zatiaľ nesmeruje k podstate nároku s'ťažovateľa uplatneného v návrhu.</p> <p>V tejto súvislosti ústavný súd poukázal na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol.</p> <p>Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že:</p> <p><u>Základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach porušené boli.</u></p> <p><u>Krajskému súdu v Košiciach prikázal, aby konal bez zbytočných priet'ahov.</u></p> <p><u>S'ťažovateľovi priznal finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € a úhradu trov konania.</u></p>

	<u>Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.</u>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	prieťahy v konaní - neefektívny postup akcia, akcionár práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na prerokovanie veci - bez zbytočných prieťahov

spisová značka	I. ÚS 523/2015
populárny názov	Prieťahy v konaní o náhradu škody
sudca spravodajca	Marianna Mochnáčová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	13.01.2016
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	K právu účastníka konania na efektívny, rýchly a účelný postup súdu v konaní pristupuje aj jeho procesná povinnosť prispievať k dosiahnutiu účelu súdneho konania včasným reagovaním na pokyny súdu a oznámením potrebných skutočností.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ v namietanom konaní vedenom pred Okresným súdom Trenčín (ďalej len "okresný súd") vystupuje v procesnom postavení navrhovateľa. Predmetom konania je uplatnenie nároku sťažovateľa na náhradu škody spôsobenej ublížením na zdraví, ktoré bolo v trestnom konaní ukončené rozsudkom okresného súdu sp. zn. 1 T 283/2002. Konanie začalo podaním návrhu 31. marca 2005.
z odôvodnenia	<p>Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna, faktická, prípadne procesná zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESEF“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.</p> <p>1. Pokiaľ ide o právnu zložitost' preskúmvanej veci, ústavný súd konštatoval, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o nároku sťažovateľa (vystupuje v procesnom postavení navrhovateľa) na náhradu škody, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku ublíženia na zdraví. Obdobné spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, pričom k tejto problematike existuje ustálená judikatúra všeobecných súdov, a preto vec sťažovateľa ústavný súd nepovažuje z právneho hľadiska za zložitú. Pokiaľ ide o faktickú zložitost' veci, ústavný súd prihliadol na skutočnosť, že sťažovateľom uplatnený nárok na náhradu škody pozostáva z viacerých čiastkových nárokov (z nároku na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia, z náhrady za stratu príjmu, z nákladov spojených s ošetrovaním a z náhrady trov právneho zastúpenia ako poškodeného v trestnom konaní), o ktorých je potrebné rozhodnúť, a taktiež na potrebu znaleckého dokazovania v danej veci, keďže uvedené okolnosti zvýšili faktickú zložitost' veci.</p> <p>2. Ústavný súd pri hodnotení ďalšieho kritéria – správania sťažovateľa ako účastníka napadnutého konania, poukázal na to, že k právu účastníka konania na efektívny, rýchly a účelný postup súdu v konaní pristupuje aj jeho procesná povinnosť prispievať k dosiahnutiu účelu súdneho konania včasným reagovaním na pokyny súdu a oznámením potrebných skutočností. V súvislosti s hodnotením tohto kritéria ústavný súd vzal do úvahy skutočnosť, že z dôvodov na strane sťažovateľa nebolo odročené ani jedno nariadené pojednávanie, sťažovateľ</p>

	<p>reagoval na výzvy okresného súdu riadne a včas, a preto ústavný súd na základe obsahu spisu dospel k záveru, že sťažovateľ nezapríčinil prieťahy v konaní a ani spomalenie postupu okresného súdu.</p> <p>3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní (ako aj neprimeraná dĺžka konania) môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty.</p> <p>Ústavný súd zistil, že doterajší postup okresného súdu v priebehu napadnutého konania je poznamenaný dvomi obdobiami jeho ničím neodôvodnenej nečinnosti. Ide o obdobia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - od 17. mája 2005, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu k žalobe, do 16. februára 2006, keď sa uskutočnilo prvé pojednávanie vo veci, - od 27. decembra 2013, keď bol spis vrátený okresnému súdu po odvolacom konaní, až do rozhodovania ústavného súdu. <p>Uvedené obdobia nečinnosti sú v rozpore s ústavnou požiadavkou prerokovania veci bez zbytočných prieťahov, pretože okresný súd v týchto obdobiach nevykonával žiadny relevantný úkon smerujúci k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa.</p> <p>Prvý rozsudok okresného súdu v danej veci bol na základe odvolania sťažovateľa zrušený uznesením Krajského súdu v Trenčíne a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že okresný súd sa riadne nevypracoval s podstatnými okolnosťami rozhodnými pre posúdenie nároku sťažovateľa na náhradu ušlého príjmu, náhrady trov právneho zastúpenia a náhrady nákladov spojených s liečením, a preto je v tejto časti rozhodnutie okresného súdu nepreskúmateľné. Uvedené hodnotí ústavný súd ako neefektívnu činnosť okresného súdu.</p> <p>Súčasne ústavný súd konštatoval, že spis okresného súdu sa na odvolacom súde nachádzal z dôvodu rozhodovania o uvedenom riadnom opravnom prostriedku dva roky, čo ústavný súd kvalifikoval ako zbytočný prieťah v konaní na strane krajského súdu. Postup krajského súdu však sťažovateľ v sťažnosti nenamietal, keďže ako jediného porušovateľa svojich práv označil okresný súd. Uvedené obdobie nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu.</p> <p>Rovnako bolo krajským súdom zrušené aj uznesenie okresného súdu o priznaní odmeny znalcovi z dôvodu, že znalecký posudok má vecné, ako aj formálne nedostatky, čo taktiež ústavný súd posúdil ako neefektívny postup okresného súdu v namietanom konaní.</p> <p>Obranu okresného súdu, podľa ktorej príčinou prieťahov v danej veci je najmä takmer súčasný odchod siedmich sudcov z okresného súdu bez akejkoľvek náhrady, nebolo možné ani v tomto prípade akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane uviedol, že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie takých opatrení.</p> <p>Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, že:</p> <p><u>Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín porušené boli. Okresnému súdu Trenčín prikázal konať bez zbytočných prieťahov. Sťažovateľovi priznal finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € a úhradu trov konania.</u></p> <p>Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	

súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	náhrada škody (ujma) - ujma na zdraví prieťahy v konaní - nečinnosť práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu - právo na prerokovanie veci - bez zbytočných prieťahov

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.